

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Veronika Pečová

**Trestní sankce v českém trestním právu s
ohledem na ochranu dětí při recidivním chování
pachatelů**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Martin Richter, Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 8. února 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 124 491 znaků včetně mezer.

.....
Veronika Pečová

V Praze dne 8. února 2024

Ráda bych touto cestou poděkovala panu JUDr. Martinu Richterovi, Ph.D. za cenné rady při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat svým nejbližším a rodině, primárně svým rodičům a prarodičům, kteří mě podporovali po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Společenská závažnost a nebezpečnost.....	3
1.1. Statistika mravnostní kriminality	5
1.2. Bezúhonnost a její dokládání	7
1.3. Zaměstnavatelé.....	8
2. Trestněprávní základ ochrany dětí a mladistvých	11
2.1. Pojem dítě, mladistvý a mládež.....	11
2.2. Ochrana dětí v pozici pachatele v platné právní úpravě.....	12
2.3. Ochrana mladistvých v platné právní úpravě.....	13
2.4. Ochrana dětí v pozici oběti v platné právní úpravě.....	13
2.5. Sexuální zneužívání dětí.....	14
3. Mezinárodně právní základ ochrany dětí	16
3.1. Deklarace práv dítěte z roku 1959.....	16
3.2. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech	17
3.3. Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech	18
3.4. Úmluva o právech dítěte	19
4. Vybrané trestní sankce v českém právním řádu	20
4.1. Tresty.....	20
4.1.1. Trest odnětí svobody	21
4.1.1.1. Vybrané trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti	22
4.1.1.2. Vybrané trestné činy proti rodině a dětem	25
4.1.1.3. Problematika ukládání trestů ve vztahu k trestnému činu znásilnění páchaném na dětech mladších 15 let	27
4.1.2. Trest zákazu činnosti	28
4.1.2.1. Podmínky ukládání trestu zákazu činnosti	29
4.1.2.2. Druh zakazované činnosti a její rozsah	30
4.1.2.3. Výkon a kontrola trestu zákazu činnosti	31
4.1.2.4. Problematika trestu zákazu činnosti ve vztahu k ochraně dětí před recidivou.....	31
4.2. Ochranná opatření	32
4.2.1. Ochranné léčení.....	32
4.2.2. Sexuální deviace.....	33
4.2.3. Výkon sexuologického ochranného léčení.....	34
4.2.4. Ústavní ochranné léčení	35
4.2.5. Ambulantní ochranné léčení.....	36
4.2.6. Ochranné léčení během výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody	37
5. Ochrana dětí v zahraničí před sexuálními delikventy	39
5.1. Typy zahraničních právních úprav	39
5.1.1. Právní úpravy založené na základě dokládání výpisu z rejstříku trestů.....	39
5.1.2. Práce ve školství.....	42
5.1.3. Trest zákazu činnosti, která zahrnuje kontakt s dětmi	42
5.2. Registry sexuálních delikventů	42

5.2.1. Právní úprava Velké Británie	42
5.2.2. Právní úprava USA.....	44
5.2.2.1. Historie federální úpravy.....	44
5.2.2.2. Problematika registrů sexuálních delikventů v USA	45
5.2.3. Právní úprava Evropské unie.....	46
5.3. Trest zákazu činnosti.....	46
5.3.1. Právní úprava Slovenska	47
6. Návrhy nové české právní úpravy	48
6.1. Zpětný zápis osob.....	48
6.2. (Ne)veřejnost registru.....	48
6.3. (Ne)automatický průpis a doba zápisu	49
6.4. (Ne)povinnost žádat výpis z rozšířeného rejstříku trestů	49
Závěr.....	51
Seznam použitých zkratk.....	53
Seznam použitých zdrojů.....	54
Abstrakt.....	64
Abstract	65

Úvod

Téma ochrany dětí před recidivním chováním pachatelů v poslední době společně s problematikou nedostatečných trestních sankcí rezonuje společností. Volání po nové právní úpravě nabývá na intenzitě vždy v dobách medializace rozhodnutí soudů, které poukazují na nedostatečnost české právní úpravy a v mnohých případech vyvolávají ve veřejnosti pocit nespravedlnosti. Na tuto nespokojenost následně reaguje politické prostředí. Ke konci roku 2023 představila vláda České republiky návrh redefinice trestného činu znásilnění společně s dalšími změnami. Ačkoliv dlouhou dobu nepanovala shoda na finální podobě návrhu nové definice trestného činu znásilnění, nyní byl návrh postoupen do Poslanecké sněmovny. Téma registru sexuálních delikventů (též tzv. dětského certifikátu) však v českém právním řádu poprvé zaznělo již na konci roku 2022 a k dnešnímu dni nebyl vypracován návrh takového registru, na kterém by panovala shoda napříč politickým spektrem. V současné době probíhá diskuse, která nastiňuje možnosti nové úpravy, avšak finální podoba návrhu je stále v nedohlednu.

Cílem této práce je tudíž přiblížit současnou právní úpravu a zhodnotit její dostatečnost a úskalí s ohledem na ochranu dětí před recidivním chováním pachatelů, včetně zahraniční komparatistiky. Současně se s ohledem na trvající absenci návrhu nové úpravy pokusím o zhodnocení připravované novelizace, která by se mohla v mnohých případech inspirovat úpravou zahraniční. S ohledem na zahraniční úpravu totiž dle mého názoru česká právní úprava v této oblasti značně zaostává, a to jak ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie, tak ve srovnání s USA a Velkou Británií.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. V první kapitole popisují společenskou závažnost tématu této práce společně se statistickými údaji, představením institutu bezúhonnosti a jeho vlivu na pracovní život pachatelů. Druhá kapitola se věnuje přiblížení trestněprávnímu základu, který je pro čtenáře potřebný pro účel pochopení celé problematiky. K pochopení celé problematiky též přispívá kapitola třetí, která představuje mezinárodně právní základ právní ochrany dětí.

Ve čtvrté kapitole se věnují již samotným sankcím (tedy trestům a ochranným opatřením) a jejich výkonu. V této kapitole rovněž popisují, jak současná úprava sankcí prospívá ochraně dětí, včetně vlivu těchto sankcí na pachatele.

Kapitola pátá je věnována komparatistice zahraniční úpravy, kterou je dle mého názoru možné se inspirovat při vytváření nové české úpravy. V rámci této kapitoly popisují různé typy právních úprav s konkrétními příklady zemí, které mají dle mého názoru řešení této problematiky

efektivněji zakotvené. Detailně se věnuji právní úpravě registrů sexuálních delikventů v USA a ve Velké Británii, a dále úpravě v rámci legislativy Evropské unie.

Poslední kapitolou je kapitola šestá, kde si dovoluji zhodnotit připravovaný návrh nové právní úpravy, poukázat na jeho nedostatky, které vyplouvají na povrch v rámci veřejné diskuse, a navrhnout jejich možná řešení.

Při zpracovávání této práce jsem se snažila o získání většího vhledu do práce na připravovaném vládním návrhu, který mi poskytla Mgr. Eva Decroix, MBA, přičemž mi byla nabídnuta účast na legislativních diskusích vztahujícím se k připravovanému návrhu. Diskuse se nyní však stále vede na úrovni ministerstev a podoba registru sexuálních delikventů stále není jasná.

Diplomová práce vychází z právního stavu k 8. únoru 2024.

1. Společenská závažnost a nebezpečnost

Recidiva neboli opakované páchaní trestného činu pachatelem, který byl již v minulosti za spáchání trestného činu pravomocně odsouzen, není v naší společnosti novým jevem. Pokud jde však o trestné činy opakovaně páchané na dětech (v tomto případě, a pokud není dále stanoveno jinak, osoby mladší 18 let¹), ty v poslední době rezonují společností o něco silněji než v případě jiných trestných činů. To je dáno jednak tím, že tyto trestné činy zanechávají nemalé následky na psychické (někdy i fyzické) stránce obětí a jejich rodin, ale současně dochází k nabourávání pocitu bezpečí těchto obětí a narušování mezilidských vztahů. V současné době je tato problematika též hojně probíraným tématem na politické úrovni. Mnohé oběti, jejich rodiny a obecně společnost vnímají jako velký problém skutečnost, že pachatelé trestných činů na dětech mohou po vykonání trestu nastoupit do zaměstnání či se věnovat aktivitám (např. zakládat spolky apod.), kde mohou s dětmi přijít do styku, nebo se k těmto svým zaměstnáním či aktivitám, které již vykonávali před odsouzením za tyto trestné činy, mohou vrátit. Mnohdy však právě zaměstnání či tyto jiné aktivity umožňují pachatelům navázání kontaktu s dítětem a následné spáchání trestného činu.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění (dále jen „TZ“), zakotvuje zahlázení odsouzení, kdy se nadále na pachatele nebude hledět jako na odsouzeného. Zahlázení odsouzení umožňuje odstranění negativních dopadů na pachatele po výkonu nebo prominutí trestu, či po jeho promlčení. Pachatelé tak mohou s dětmi přicházet do styku i nadále, jelikož potenciální zaměstnavatel po zahlázení odsouzení z výpisu rejstříku trestů nezjistí, že ke spáchání trestného činu na dítěti došlo. Společnost z těchto důvodů dlouhodobě volá po nové úpravě, díky které by se obavy o bezpečí dětí omezily na minimum a právní úprava této problematiky v českém právním řádu by se přiblížila úpravě přijaté v jiných evropských státech.

TZ zná celou řadu trestných činů, u kterých je v rámci základní skutkové podstaty předmětem útoku dítě (jako příklad lze zmínit trestné činy pohlavního zneužití, zneužití dítěte k výrobě pornografie či svádění k pohlavnímu styku), nebo v rámci kvalifikované skutkové podstaty (zde lze jako příklad zmínit trestné činy znásilnění, sexuálního nátlaku či šíření pornografie). S kvalifikovanými skutkovými podstatami jsou spojovány vyšší trestní sazby, přičemž spáchání trestného činu vůči dítěti, které pachatel „ohrozil na životě nebo zdraví, způsobil

¹ „Dítětem se rozumí osoba mladší 18 let bez ohledu na to, zdali nabyla zletilosti již dříve [k pojmu dítě srov. zejména čl. 1 Úmluvy OSN o právech dítěte z 20. 11. 1989, publikovaná ve Sbírce zákonů pod č. 104/1991 Sb.; dále čl. 2 odst. 1 písm. c) Směrnice, § 126 TrZ].“ zdroj: GRIVNA, Tomáš. *Oběti trestných činů: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-793-4, str. 18–31.

mu škodu, újmu na zdraví nebo jinou újmu anebo se na jeho úkor bezdůvodně obohatil“, je jednou z obecně přitěžujících okolností dle § 42 písm. h) TZ a jedná se tedy o právně významnou skutečnost, kterou soud při rozhodování o druhu a výměře trestu přičte k tíži pachatele. Přitěžující okolností dle § 42 písm. i) je též případ, kdy pachatel „*svedl k činu jinak trestnému, provinění nebo trestnému činu jiného, zejména dítě mladší patnácti let, mladistvého nebo osobu ve věku blízkém věku mladistvých.*“²

Není třeba zmiňovat, že děti jsou jednou z nejvíce zranitelných, a tedy nejpotřebněji chráněných skupin případných obětí trestných činů. Děti jsou dle § 2 odst. 4 písm. a) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, v platném znění (dále jen „**ZOTČ**“), zvláště zranitelnými oběťmi, kterým tento zákon připisuje speciální práva. Mezi tato práva patří např. nutnost vyslyšet oběť obzvláště citlivě, snaha o neopakování výslechu či nutnost bezplatného poskytnutí odborné pomoci. Ani speciální práva však nedokážou zabránit negativním a mnohdy i trvalým psychickým následkům, které si s sebou dítě může nést po celý život.

Možností řešení zmíněné problematiky je hned několik. Jednou z nich může být požadování určité formy výpisu z rejstříku trestů při zájmu o pracovní pozice, při kterých se budoucí zaměstnanec dostane do styku s dětmi. Ne všechny státy (včetně České republiky) však mají právní mechanismus pro tyto případy natolik zabezpečený, aby potenciální zaměstnavatel včas a bezpochyby zjistil trestní minulost pachatele i v případě trestných činů spáchaných na dětech, a to z důvodu jejich možného zahlazení. Česká právní úprava by se tedy mohla inspirovat právními úpravami, které jsou z důvodu bezpečnosti obětí v této oblasti upravené rozsáhleji. Tak je tomu např. v Německu³, Velké Británii (*enhanced Disclosure and Barring Services (DBS) check*⁴) nebo Španělsku, kde je potřeba doložit rozšířený výpis z rejstříku trestů (často též nazývaný jako certifikát bezúhonnosti) doplněný o informace, které dosvědčují bezúhonnost i po zahlazení v oblasti sexuálních trestných činů v souvislosti s dětmi, či je pro tuto část rejstříku trestů stanovena delší doba pro zahlazení⁵.

² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

³ Spolkový zákon o ústředním rejstříku ve znění vyhlášeném dne 21. září 1984 (Spolková sbírka zákonů I s. 1229, 1985 I s. 195), pozměněný článkem 1 zákona ze dne 4. prosince 2022 (Spolková sbírka zákonů I s. 2146), Spolková republika Německo. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/bzrg/index.html>.

⁴ *The Disclosure and Barring Service helps employers make safer recruitment decisions* [online]. Dostupné také z: <https://www.gov.uk/government/organisations/disclosure-and-barring-service/about>.

⁵ Zákon č. 1/1996 ze dne 15. ledna 1996, o právní ochraně nezletilých, kterým se částečně mění občanský zákoník a zákon o občanském soudním řízení, Španělsko. Dostupné z: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1996-1069>.

Další možností řešení je uložení trestu nemožnosti práce s dětmi, který může soud uložit např. v Itálii⁶ nebo v Rakousku⁷. Dle italského trestního zákoníku rozsudek může zahrnovat u některých trestných činů spáchaných na dětech doživotní zákaz vykonávat pozice ve školství nebo zařízeních pro děti, a to jak v zařízeních veřejných, tak soukromých.⁸

1.1. Statistika mravnostní kriminality

Pro trestné činy páchané na dětech je důležitý pojem mravnostní kriminalita. Trestný čin spáchaný na dítěti nemusí vždy spadat do této kategorie, avšak pro problematiku rozebíranou v této práci je to velmi příznačné. Z toho důvodu si dovoluji uvést statistiku primárně této kategorie kriminality.

Mravnostní kriminalitu je možné označit jako druh kriminality, který je dle Bohuslava a Grívný definován spojením s pohlavním pudem spolu s příznačnou sexuální potřebou.⁹ Tento druh kriminality patří ve společnosti k té nejméně ohlašované¹⁰ a zahrnuje závažné trestné činy s vysokou tzv. typovou škodlivostí.¹¹

Dle Chmelíka mravnostní trestné činy narušují takové aspekty, jako jsou morální vztahy ve společnosti, život a zdraví člověka poškozeného v důsledku protiprávního jednání ve sféře sexuálních vztahů, zdravý vývoj mládeže a dobré mravy v sexuálních vztazích mezi dospělými.¹²

Mezi mravnostní trestné činy bývají zařazovány zejména sexuální trestné činy a trestné činy spojené s prostitucí. Pro potřebu mé práce se zaměřím hlavně na sexuální trestné činy, kam spadají zejména trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 185 – 193b TZ). Ve vztahu k dětem se jedná hlavně o trestné činy ohrožující svobodu rozhodování v oblasti sexuálního života, tedy znásilnění, sexuální nátlak či pohlavní zneužití a pornografické trestné činy (šíření pornografie, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě

⁶ Zákon č. n. 1398 ze dne 19. října 1930, trestní zákoník, Itálie (Úřední věstník č. 251 ze dne 26. října 1930), Dostupné z: <https://www.gazzettaufficiale.it/sommario/codici/codicePenale>.

⁷ Federální zákon ze dne 3. července 1968 o evidenci trestních rozsudků (Strafregistergesetz 1968), Rakousko, Dostupné z:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002116>.

⁸ Zákon č. n. 1398 ze dne 19. října 1930, trestní zákoník, Itálie (Úřední věstník č. 251 ze dne 26. října 1930), Dostupné z: <https://www.gazzettaufficiale.it/sommario/codici/codicePenale>.

⁹ GRÍVNÝ, Tomáš, MIROSLAV SCHEINOST a IVANA ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 298.

¹⁰ Odbor statistik rozvoje společnosti. *Kriminalita v ČR a EU: Kriminalita, nehody* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023, str. 16. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/202415465/08000922.pdf/3ec52ba8-9a43-4a30-a9eb-f1a9955965b6?version=1.1>.

¹¹ CHMELÍK, Jan. *Otázky spojené s mravnostní trestnou činností – I. část* [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/otazky-spojene-s-mravnostni-trestnou-cinnosti-i-cast_fda541ee-85de-4a77-bcff-ddf47408a78a.

¹² Tamtéž.

pornografie či navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Dále je možné z dalších hlav TZ zmínit ohrožování výchovy dítěte či svádění k pohlavnímu styku.¹³

Dle Českého statistického úřadu je mravnostní kriminalita jedinou složkou kriminality, u které registrované trestné činy zaznamenaly jak meziroční nárůst, tak nárůst v období posledních 5 let. Na rozdíl od jiných kategorií mají trestné činy v rámci mravnostní kriminality od roku 2012 stoupavou tendenci (vyjma roku 2020). V roce 2021 dosáhla právě mravnostní kriminalita meziročního nárůstu o 17 % (za posledních 5 let se jedná o 36 %), celkem bylo zaznamenáno 3 049 skutků (z toho objasněných přibližně 59 %), což je zhruba o tisíc skutků více než v roce 2012. Došlo tak ke zvýšení podílu v rámci celkového objemu kriminality z 1 % (2016) na 2 % (2021).¹⁴

Trestné činy spojené s dětskou pornografií a zneužívání dětí k ní jsou druhými nejčastějšími skutky v rámci mravnostní kriminality za rok 2021, jedná se přesně o 627 skutků. Na první místo nejčastěji páchaného mravnostního trestného činu v roce 2021 se dle Českého statistického úřadu řadí znásilnění, u kterého bylo zaznamenáno 773 skutků, což znamená meziroční nárůst o 21 %. Na druhé místo je možné zařadit obecně trestné činy v souvislosti s dětskou pornografií (627 skutků) a na třetí místo obecnou kategorií ostatních pohlavních zneužití (623 skutků). V mezinárodním porovnání se v roce 2020 v rámci EU umístila Česká republika v počtech znásilnění na 15. místě (6 spáchaných trestných činů znásilnění na 100 tisíc obyvatel), přičemž na prvním místě se umístilo Švédsko (86 spáchaných trestných činů znásilnění na 100 tisíc obyvatel).¹⁵

V roce 2022 došlo v porovnání s rokem 2021 opět k nárůstu registrovaných mravnostních trestných činů o 7,9 %, jednalo se o 3 290 skutků. Celkem bylo v roce 2022 evidováno 181 991 trestných činů. Dle Vývoje registrované kriminality v roce 2022 došlo k nejvyššímu nárůstu mravnostní kriminality u trestných činů dětské pornografie a zneužití dítěte k ní (celkem 780 skutků), znásilnění (celkem 880 skutků), pohlavní zneužití v závislosti (celkem 149 skutků),

¹³ GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 299.

¹⁴ Odbor statistik rozvoje společnosti. *Kriminalita v ČR a EU: Kriminalita, nehody* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023, str. 16-18. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/202415465/08000922.pdf/3ec52ba8-9a43-4a30-a9eb-fla9955965b6?version=1.1>.

¹⁵ Tamtéž.

kuplířství (celkem 67 skutků) a pohlavní zneužití ostatní (celkem 684 skutků), což je zobrazeno na následujícím grafu.¹⁶

Rok 2023 naopak byl příznačný poklesem registrovaných trestných činů, celkem bylo v minulém roce registrováno 181 417 trestných činů (o 0,3 % méně než v roce 2022), vyšší však byly škody, které byly způsobeny trestnou činností. Co se týče mravnostní kriminality, v roce 2023 bylo registrováno o 89 trestných činů méně než v roce 2022. Počet mravnostních trestných činů se však zvýšil např. u trestného činu znásilnění (celkem o 37 skutků více než v roce 2022), u trestného činu svádění k pohlavnímu styku dle § 202 odst. 1 TZ (celkem o 11 skutků více než v roce 2022) či u „*komerční formy pohlavního zneužití*“ (§ 187 odst. 1, 3 a 4 TZ, zde se jedná o nárůst o 7 skutků oproti roku 2022).¹⁷

Z uvedené statistiky můžeme sledovat trend neustálého zvyšování mravnostní kriminality, tedy včetně zvyšování počtu spáchaných trestných činů páchaných na dětech. Dle mého názoru ke zvyšování tohoto druhu kriminality napomáhá dostupnost např. dětské pornografie na internetových stránkách. Současně nepochybuji o tom, že svou roli hrálo i období nařízených karantén v souvislosti s nemocí Covid-19, které jednoznačně přispělo k dalšímu zvýšení kriminality páchané na dětech v rámci domácností.

1.2. Bezúhonnost a její dokládání

TZ umožňuje zahlázení odsouzení, kdy se nadále na pachatele nebude hledět jako na odsouzeného. Zahlázení odsouzení umožňuje odstranění negativních dopadů na pachatele po výkonu nebo prominutí trestu, či po jeho prominutí, a to v případě, že jsou splněny podmínky dle § 105 TZ, tedy v případě, že pachatel vedl po dobu určenou zákonem řádný život a není zde překážka nevykonaného nebo neukončeného ochranného opatření. Ustanovení § 105 TZ podmiňuje zahlázení odsouzení podáním žádosti a jedná se proto o zahlázení odsouzení soudem (tzv. *ex decreto*). TZ však obsahuje i případy, kdy o zahlázení odsouzení není nutné žádat, jelikož se tak děje *ex lege* po vykonání trestu. Tyto případy se v zákoně obvykle objevují v souvislosti s formulací: „...*hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen.*“ Děje se tak např. u trestu obecně prospěšných prací a trestu zákazu činnosti. Odsouzení může být též zahlázeno na základě rozhodnutí prezidenta České republiky v rámci individuální či hromadné milosti.

¹⁶ *Vývoj registrované kriminality v roce 2022* [online]. Odbor komunikace a vnějších vztahů policejního prezidia ČR, 2023. [cit. 2023-03-16]. Dostupné také z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx>.

¹⁷ *Vývoj registrované kriminality v roce 2023* [online]. MORAVČÍK, Ondřej a Jakub VINČÁLEK. [cit. 2024-02-05]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>.

Po zahlazení odsouzení již není možné ve výpisu z rejstříku trestů trestní záznam dohledat, vzniká tedy fikce neodsouzení. Fikce neodsouzení v praxi znamená, že ve výpisu z rejstříku trestů nebude uveden žádný záznam, nadále však bude spáchání tohoto trestného činu uvedeno v opisu z evidence rejstříku trestů, který se za účelem trestního řízení vydává orgánům činným v trestním řízení a Ministerstvu spravedlnosti na jejich žádost dle § 10 odst. 4 zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, v platném znění (dále jen „ZRT“).

Rejstřík trestů je samostatná organizační složka státu, která je podřízena Ministerstvu spravedlnosti. Na základě zákona č. 427/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se rejstřík trestů od 1. ledna 2025 zařadí od pod Ministerstvo spravedlnosti a již nebude samostatnou jednotkou. Dle § 2 odst. 1 ZRT nalezneme v rejstříku trestů evidenci fyzických a právnických osob, které jsou pravomocně odsouzené soudy v trestním řízení. Dále se v rejstříku evidují jiné významné skutečnosti, pokud tak stanoví zákon. Fyzická osoba může požádat o svůj výpis z rejstříku trestů na základě písemné žádosti, výpis z rejstříku trestů týkající se právnické osoby je možné vydat komukoliv (též po podání písemné žádosti).¹⁸ Výpis z rejstříku trestů je tedy dokladem bezúhonnosti. K lednu 2015 mělo přibližně 425 000 občanů České republiky záznam v rejstříku trestů.¹⁹

Termín bezúhonnost je pro tuto práci zásadní, jelikož fikce neodsouzení se prolíná celou problematikou recidivního chování pachatelů trestných činů na dětech. V případě, že dojde k zahlazení odsouzení, není již nadále možné zjistit trestní minulost osoby, která se uchází o práci s dětmi.

1.3. Zaměstnavatelé

Obecně je možné dle článku 26 odst. 2 Listiny základních práv a svobod²⁰ omezit výkon určitých povolání pouze na základě zákona.²¹ Po uchazečích může být bezúhonnost ve formě výpisu z rejstříku trestů vyžadována ve dvou v případech:

1) Na základě zákonné povinnosti obsažené ve speciálních zákonech

¹⁸ § 11 odst. 1 ZRT.

¹⁹ MRÁZ, Miroslav. *Prokazování potřebnosti osobního údaje zaměstnavatelem* [online]. 14. 7. 2015. [cit. 2023-03-20] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prokazovani-potrebnosti-osobniho-udaje-zamestnavatelem-98340.html>.

²⁰ Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.

²¹ Článek 26 odst. 2 zákona č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“).

(zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v platném znění apod.), a

2) Jako požadavek zaměstnavatele na důvěryhodnost

(povinnost požadovat výpis z TR tedy v tomto případě neukládá přímo zákon, ale zaměstnavatel požaduje určité kvality zaměstnance, které souvisí s náplní práce).

Na základě zjištění společnosti LMC v roce 2015 požadovalo 68 % zaměstnavatelů po svých zaměstnaneckých uchazečích výpis z rejstříku trestů.²² Zaměstnavatel může po fyzických osobách (uchazečích o práci nebo po jiných osobách) před vznikem pracovního poměru požadovat pouze údaje, které bezprostředně souvisejí s uzavřením pracovní smlouvy.²³ Na žádost uchazeče o zaměstnání musí zaměstnavatelé prokázat potřebnost požadovaného osobního údaje.²⁴

Doložení výpisu z rejstříku trestů může znamenat určitou diskriminaci, jelikož případy, kdy zaměstnavatelé požadují po uchazečích výpisy z rejstříku trestů, často přímo s náplní práce nesouvisejí. Četná povinnost doložit výpis z rejstříku trestů může mít dopady na míru nezaměstnanosti a současně i na kriminalitu, jelikož uchazeči mají ztížený přístup k zaměstnání a více se proto uchylují k trestné činnosti. Vcelku lze generalizovat, že s nižší potřebnou kvalifikací a nižší mírou odpovědnosti pro danou pozici vzrůstá pravděpodobnost potřeby doložení výpisu rejstříku trestů jako důkazu bezúhonnosti.²⁵

Dle mého názoru však v souvislosti s prací s dětmi převažuje zájem na ochraně dětí, a to i přes určité diskriminační prvky. Jsem toho názoru, že pokud k tomuto styku v rámci zaměstnání nedochází, v praxi bývá požadavek na doložení výpisu z Rejstříku trestů mnohdy nadužíván. Nemělo by se však dle mého názoru stávat, aby uchazeč, který má zájem o práci, při které by přicházel do styku s dětmi, měl určitou trestní minulost, jejíž předmětem bylo dítě či děti, a to ať už zapsanou v rejstříku trestů či zahlazenou. Zde jsem zastáncem toho, aby ochrana

²² MRÁZ, Miroslav. *Prokazování potřebnosti osobního údaje zaměstnavatelem* [online]. 14. 7. 2015. [cit. 2023-03-20] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prokazovani-potrebnosti-osobniho-udaje-zamestnavatelem-98340.html>.

²³ § 30 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění (dále jen „ZP“).

²⁴ § 12 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění (dále jen „ZZ“).

²⁵ ČÁDOVÁ, Jitka. *Problematika zaměstnávání osob se záznamem v rejstříku trestů – zhodnocení stávající praxe v ČR*. Probační a mediační služba ČR: Republikový výbor pro prevenci kriminality, 2015. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/tiskova-zprava-ze-zasedani-republikoveho-vyboru-pro-prevenci-kriminality-112246.aspx>.

děti převládala nad umožněním pachateli získat předešlé zaměstnání, při kterém přicházel s dětmi do styku.

2. Trestněprávní základ ochrany dětí a mladistvých

Kapitola shrnuje platnou právní úpravu ochrany dětí a mladistvých v rámci trestního práva včetně definic těchto pojmů. Úprava v rámci řízení či postavení dětí a mladistvých jakožto pachatelů, poškozených, svědků nebo obětí prošla postupným vývojem a zaměřuje se např. na omezené zveřejňování informací či na ochranu osobnosti. Ačkoliv se téma této práce věnuje v první řadě trestněprávní ochraně dětí v pozici obětí trestných činů, a především absenci úpravy účinně zabraňující recidivě pachatelů trestných činů páchaných na dětech, pro poskytnutí uceleného obrazu rovněž pojednám o trestněprávní ochraně dětí a mladistvých v pozici pachatelů.

2.1. Pojem dítě, mladistvý a mládež

Na mezinárodní úrovni bychom našli definici dítěte v Úmluvě o právech dítěte²⁶ (dále též jen „ÚPD“), kterou je Česká republika vázána. Dle Článku 1 ÚPD se dítětem „rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.“

Ve vnitrostátním právu je pojem dítě definován hned v několika právních předpisech. TZ definuje dítě v § 126 jako „osobu mladší osmnácti let, pokud TZ nestanoví jinak“ (v této rovině tedy pojem dítě značí oběť trestného činu). Dle § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), v platném znění (dále jen „ZSVM“), se dítětem rozumí člověk „mladší patnácti let, který v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku“ (v této rovině tedy pojem dítě znamená pachatele činu jinak trestného). ZSVM pak dále upravuje pojem mladistvý, který je definován v § 2 odst. 1 písm. c) ZSVM jako: „... ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku; má se za to, že mladistvým je i ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok věku, ale u něhož není možné bez důvodné pochybnosti určit, že v době spáchání provinění překročil osmnáctý rok věku.“ § 2 odst. 1 písm. a) ZSVM pak dohromady pro děti a mladistvé užívá souhrnný pojem mládež.

²⁶ Úmluva o právech dítěte a související dokumenty [online]. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. 2016. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Úmluva+o+právech+dítěte+%2B+Opční+protokoly.pdf/c16c9289-c329-d088-1c1f-d8b7db3c26c1>.

Pojem dítě je definován i v jiných zákonech jako je např. zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění. Současně je používán i v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „OZ“), kde však přímo definován není.

Jak již bylo zmíněno výše, pojem „dítě“ v této práci značí oběť trestného činu ve smyslu § 126 TZ. V případě, že bude v této práci pojednáváno o dítěti ve smyslu ZSVM, bude tak vždy činěno formulací „dítě jako pachatel“ nebo formulací obdobnou.

2.2. Ochrana dětí v pozici pachatele v platné právní úpravě

Ochrana dětí je v českém trestním právu upravena na ústavní úrovni v čl. 32 odst. 1 LZPS. Obecně bych dále ochranu dětí rozdělila ve světle výše uvedených možných definic tohoto pojmu do dvou případů, přičemž v této podkapitole se budu zabývat dětmi v pozici pachatelů činů jinak trestných (§ 89 odst. 2 ZSVM) a ostatních protiprávních činů (§ 89 odst. 3 ZSVM). Druhým případem, o kterém budu pojednávat v dalších podkapitolách této práce, je pak ochrana dětí v pozici obětí či poškozených.

Dle ZSVM nejsou děti mladší patnácti let trestně odpovědné. Komentář upřesňuje, že jinak trestné činy se budou řídit úpravou v ZSVM, pro ostatní protiprávní činy se naopak použijí obecné předpisy, tedy primárně OZ a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen „OSŘ“). Hlavním důvodem tohoto rozdělení je jejich závažnost a společenská škodlivost, která je u činů jinak trestných vyšší.²⁷

Pokud se dítě mladší patnácti let dopustí činu jinak trestného, soud pro mládež má možnost uložit dítěti jakožto právní následek jeho chování tzv. opatření. Zákon mezi tyto opatření řadí výchovnou povinnost, výchovné omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče, dohled probačního úředníka, ochrannou výchovu a ochranné léčení. Právní úprava nestanovuje pro ukládání těchto opatření dolní věkovou hranici. To však neumožňuje trestat děti v jakkoli nízkém věku. Vždy je nutné případ posoudit ve vzájemných souvislostech, tedy zaměřit se na zavinění ve vztahu k věku dítěte, případný smysl opatření, pohnutku či způsob provedení. Důležitým faktorem bude proto i osobnost dítěte či jeho výchova nebo rodinné zázemí.²⁸

²⁷ *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd., v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9. (s. 696–706).

²⁸ Tamtéž.

2.3. Ochrana mladistvých v platné právní úpravě

Mladistvé osoby mají speciální úpravu v ZSVM, která je v mnoha případech odlišná od obecné úpravy v TZ. Stejně jako dítě může být mladistvý obětí či poškozeným nebo svědkem.

Oproti dětem je mladistvý trestně odpovědný. ZSVM upravuje speciální druh trestních sankcí pro mladistvé, tzv. provinění.²⁹ V případě, že mladistvý spáchá provinění, je možné jako sankci uložit mladistvému pouze výchovná, ochranná či trestní opatření. Mezi výchovná opatření řadíme dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou. Ochrannými opatřeními zákon myslí ochranné léčení, zabezpečovací detenci, zabránění věci, zabránění části majetku a ochrannou výchovu. Mezi trestní opatření zákon zařazuje např. obecně prospěšné práce, zákaz činnosti či domácí vězení.³⁰

Ochrana mladistvých je zakotvena též v rámci trestního řízení. Obecně by mělo být dle § 36 ZSVM *„vyšetřování, projednávání i rozhodování svěřováno osobám, jejichž znalost otázek souvisících s výchovou mládeže zaručí splnění výchovného účelu řízení“*. Řízení by též mělo probíhat ve spolupráci s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí a s Probační a mediační službou.³¹ Zároveň je nutné vždy postupovat při jednání s mladistvými *„s přihlédnutím k jejich věku a duševní vyspělosti, aby nedošlo k narušení psychické a sociální rovnováhy a jejich další vývoj byl co nejméně ohrožen.“*³² Součástí ochrany je i omezená možnost zveřejňování informací. Rozsah zveřejňování je uveden v § 53 ZSVM, který v rámci ochrany osobnosti a osobních údajů mladistvého nedovoluje zveřejnit žádnou informaci, *„ve které je uvedeno jméno, popřípadě jména, a příjmení mladistvého, nebo která obsahuje informace, které by umožnily tohoto mladistvého identifikovat.“*

2.4. Ochrana dětí v pozici oběti v platné právní úpravě

V trestním řízení vystupuje dítě jako poškozený či svědek. Obětí se dle ZOTČ *„rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena škoda nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil nebo měl obohatit.“*³³ Dále je obětí též *„příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, druh nebo osoba, které oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu, pokud byla trestným činem způsobena smrt oběti a utrpěli-li v důsledku smrti*

²⁹ § 5 ZSVM.

³⁰ Celý výčet v § 24 ZSVM.

³¹ § 36 ZSVM.

³² § 41 ZSVM.

³³ § 2 odst. 2 ZOTČ.

oběti tyto osoby újmu.“³⁴ Pojem poškozený je uveden v § 12 odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění (dále jen „TŘ“). Zákon upravuje poškozeného jako subjekt řízení a zároveň též jako stranu řízení.

Dítě jakožto svědek v rámci trestního řízení má speciální ochranu za podmínek stanovených v § 102 TŘ. Zákon požaduje přítomnosti orgánu sociálně-právní ochrany dítěte nebo jiné osoby mající zkušenost s výchovou mládeže. Při výslechu osob mladších osmnácti let je přítomnost jiných osob zakázána.³⁵ Zakázána je tedy i přítomnost rodičů u výslechu dětí mladších patnácti let, což může v praxi být dle mého názoru v určitých případech problematické. Výslech se současně musí provádět zvláště šetrně, ideálně by již nemělo být třeba výslech opakovat.³⁶

2.5. Sexuální zneužívání dětí

Důležitým pojmem z pohledu ochrany dětí v rámci trestního práva je nepochybně sexuální zneužívání dětí, se kterým se můžeme v TZ setkat v nejedné skutkové podstatě trestného činu. Dle Dunovského, který odkazuje na usnesení Rady Evropy z roku 1992, je možné sexuální zneužívání definovat jako: „*nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoli, komu je dítě svěřeno do péče, nebo kýmkoli, kdo se s dítětem dostal do nějakého styku.*“³⁷ Zákaz sexuálního zneužívání nalezneme již na mezinárodní úrovni v rámci legislativní činnosti Organizace spojených národů (dále jen „OSN“), a to např. v zásadě č. 9 Deklarace práv dítěte z roku 1959, kde je zákaz zneužívání uveden pouze nepřímou, či v článku 34 Úmluvy o právech dítěte, která je na rozdíl od Deklarace práv dítěte z roku 1959 dokumentem právně závazným.³⁸

Jedním z typů sexuálního zneužívání je komerční sexuální zneužívání dětí, které lze definovat jako: „*každé užití dětí pro sexuální účely za finanční či jinou odměnu.*“³⁹ V TZ

³⁴ § 3 odst. 3 ZOTČ.

³⁵ FRYŠTÁK, Marek. Procesní postavení svědka (poškozeného) a jeho výslech v přípravném řízení. *Trestněprávní revue*. 2014, roč. 13, č. 10, s. 225. „*Vada přípravného řízení spočívající v tom, že výslech této osoby byl proveden bez dodržení podmínek stanovených v § 102 TrŘ, není zhojena tím, že tato osoba mezitím dovršila patnácti let věku (Rt 11/1994).*“

³⁶ § 102 odst. 1 TŘ.

³⁷ DUNOVSKÝ, Jiří. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1201-6, str. 20.

³⁸ BAYEROVÁ, Monika a ZEZULOVÁ, Jana. Komerční sexuální zneužívání v mezinárodních dokumentech a v právním řádu České republiky. Online. *Právní rozhledy*. 2000, č. 7. [cit. 2023-11-20] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgbpxa4s7g5pxgxzshe4q&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>., s. 299.

³⁹ DUNOVSKÝ, Jiří. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1201-6, str. 21.

nenalezneme pojem komerčního sexuálního zneužití, je však možné nalézt jeho prvky v rámci jednotlivých skutkových podstat trestných činů. Za komerční sexuální zneužívání je možné považovat oblast „*dětské prostituce, dětské pornografie a obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužití.*“⁴⁰

⁴⁰ BLATNÍKOVÁ, Šárka. Pachatelé komerčního sexuálního zneužívání dětí v ČR – informace z výzkumu. Online. *Trestněprávní revue*. 2010, č. 11. [cit. 2023-11-20] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgbpxi4s7geyv6427gm2tk&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. s. 355.

3. Mezinárodně právní základ ochrany dětí

Česká právní úprava je částečně postavena na mezinárodně právních dokumentech, které určitým způsobem promítá. Ochrana dětí i rodiny je cílem mnoha států a posilování spolupráce mezi státy tvoří základ pro prevenci trestné činnosti i v souvislosti se zneužíváním dětí, která může mít v nemálo případech mezinárodní prvek. Tomu tak bude primárně např. v případě obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužití. V této kapitole bych ráda přiblížila vybrané významné mezinárodní dokumenty a dokumenty Evropské unie, které se týkají ochrany dětí a na kterých stojí platná česká právní úprava.

Mezinárodní úpravu shledávám jako dostatečnou, jelikož jejím účelem má být pouze společný právní rámec a dosažení společných cílů, které však do své národní úpravy promítají státy odlišně. Promítnutí cílů mezinárodních dokumentů dle mého názoru závisí rovněž na hospodářské a politické situaci.

3.1. Deklarace práv dítěte z roku 1959

Deklarace práv dítěte z roku 1959 je mezinárodní dokument, který vznikl na půdě OSN. Deklarace se skládá pouze z preambule a 10 zásad.⁴¹ Preambule odkazuje na Všeobecnou deklaraci lidských práv, která byla OSN přijata ve formě rezoluce dne 10. prosince 1948. Všeobecná deklarace lidských práv nemá závazný charakter, je však důležitým dokumentem pro rozvoj lidských práv v poválečném období.⁴² Již v preambuli Deklarace práv dítěte z roku 1959 nalezneme zmínku ochrany dítěte, které dle preambule: „*pro svou tělesnou a duševní nezralost potřebuje zvláštní záruky, péči a zvláštní právní ochranu před narozením i po něm.*“ Preambule současně zmiňuje Ženevskou deklaraci práv dítěte z roku 1924 a úlohu mezinárodních organizací v této problematice.

Deklarace práv dítěte z roku 1959 ve svých zásadách zakotvuje obecně princip zákazu diskriminace dětí, zvláštní ochranu dítěte, sociální zabezpečení či bezplatné a povinné vzdělání. Pro zákaz zneužívání je zásadní zásada č. 9, která, mimo jiné, říká, že: „*Dítě má být chráněno*

⁴¹ OSN. Deklarace práv dítěte. Online. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/deklarace-prav-ditete.pdf>

⁴² VOŘÍŠEK, Václav. Mezinárodněprávní ochrana lidských práv ve světle základních dokumentů a iniciativ. *Právní rozhledy* [online]. 4/1995. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzgvpxa4s7grpxgxzrgy4a&groupIndex=3&rowIndex=0&refSource=search-facets>.

před všemi formami nedbalosti, krutosti a vykořisťování. Nesmí být předmětem obchodu v žádném případě.“

3.2. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Na půdě OSN byly 16. prosince 1966 schváleny dvě úmluvy, které jsou na rozdíl od Všeobecné deklarace lidských práv závaznými dokumenty, a to konkrétně Mezinárodní pakt o občanských a politických právech⁴³ a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech⁴⁴, o kterém pojednám v následující podkapitole. Obě tyto úmluvy jsou lidskoprávními dokumenty, které v historickém kontextu přispěly k dalšímu posunu na poli právní ochrany dětí.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech se skládá z preambule a 53 článků. Článek 2 zavazuje smluvní státy k respektu a zajištění uvedených práv a současně zavazuje k provedení těchto práv zákonodárnou cestou nebo cestou jiných opatření. Na dodržování práv upravených v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech dohlíží Výbor pro lidská práva.⁴⁵

Ve vztahu k ochraně dětí nalezneme v článku 6 tohoto paktu ochranu před rozsudkem smrti pro osoby mladší osmnácti let. Článek 10 pak zakotvuje ochranu obviněných mladistvých, kteří mají být v rámci trestního řízení odděleni od dospělých a současně co v nejkratší lhůtě postaveni před soud. V případě vedení trestního řízení proti mladistvému zajišťuje Mezinárodní pakt o občanských a politických právech obecnou ochranu s ohledem na věk mladistvého. Mladiství mají být odděleni od dospělých i v rámci výkonu trestu odnětí svobody, kde jim má být rovněž zajištěna ochrana přiměřená jejich věku a právnímu postavení. Výhradně dětem jako takovým se věnuje článek 24, který zakotvuje zákaz diskriminace z mnoha důvodů, registraci dětí po narození včetně udělení jména a právo dítěte na státní příslušnost.

Na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech navazují dva opční protokoly z roku 1966 a 1989, které zakotvují systém podávání stížností jednotlivců vůči smluvním státům v případě porušení lidských práv a svobod a zákazu trestu smrti.⁴⁶

⁴³ ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*. Online. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/pakt.pdf>.

⁴⁴ OSN. *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech*. Online. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>.

⁴⁵ ŠTURMA, Pavel. *Právníkový slovník*. Online. 3. vydání. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrguxhm6lcn5zf64dsn5pwy2leonvwcx3qojqxmyk7n5zw4&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

⁴⁶ VLÁDA ČR. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* [online]. [cit. 2023-11-24] Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-obcanskych-a-politicky-pravech-19851/>.

3.3. Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech se skládá z preambule a 31 článků. Jeho závaznost je zakotvena v článku 2 odst. 1, který smluvním státům udává povinnost maximálně využít svých zdrojů k postupnému plnému zajištění práv stanovených v tomto paktu.

Ochraně dětí se v rámci tohoto paktu věnuje nejprve článek 10, ve kterém smluvní státy uznávají jako jeden z primárních cílů pomoc rodině, zejména pomoc při výchově nezletilých dětí, pomoc matkám či ochranu dětí před diskriminací, hospodářským a sociálním vykořisťováním či jejich pracovněprávní ochranu. Státy se současně zavazují v rámci paktu k zajištění opatření, které napomůžou snížení počtu potratů a úmrtí kojenců. Zakotvena je dále i svoboda rodičů (případně poručíků) k výběru škol pro své děti, které nebyly zřízeny veřejnými orgány, a to za předpokladu, že zajišťují minimální úroveň vzdělání, kterou schvaluje či nařizuje daný smluvní stát.

V roce 2008 byl Valným shromážděním OSN přijat opční protokol⁴⁷, který (podobně jako u Mezinárodního paktu o občanských a politických právech) upravuje systém stížností vůči smluvním státům v případě, že dojde k porušení práv či svobod zaručených paktem. Stížnosti má v tomto případě na starosti Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva.⁴⁸

Smluvní státy mají povinnost předkládat zprávy týkající se dodržování práv obsažených v paktu. Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva následně zprávy zhodnotí a případně státům vydá posouzení a doporučení. Poslední zhodnocení České republiky ze strany Výboru pro hospodářská, sociální a kulturní práva proběhlo v březnu roku 2022 a bylo zpracováno v závěrečné zprávě.⁴⁹ Výbor upozornil na vysoký počet dětí umístěvaných do ústavních zařízení, přičemž má jít zejména o děti romského původu či děti postižené. Výbor dále upozorňuje např. na umístění dětí do ústavů na základě občanskoprávního řízení, kdy jim není umožněno využít právní pomoci.

⁴⁷ UNITED NATIONS. *Optional Protocol to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights* [online]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/OProtocol_en.pdf.

⁴⁸ *Právní rozhledy: Vláda: K ratifikaci Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, kulturních a sociálních právech* [online]. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembg5pxa4s7gizf6427nfuxa&groupIndex=2&rowIndex=0&refSource=search>.

⁴⁹ *Závěrečná zpráva Výboru OSN pro sociální, hospodářská a kulturní práva k třetí periodické zprávě ČR* [online]. Dostupné z: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FCZE%2FCO%2F3&Lang=en.

3.4. Úmluva o právech dítěte

Nejvýznamnějším mezinárodním dokumentem v oblasti ochrany dětí je dle mého názoru Úmluva o právech dítěte.⁵⁰ Tato úmluva byla OSN přijata 20. listopadu 1989 a skládá se z 54 článků. Pro smluvní státy je právně závazná a obsahuje katalog práv dítěte.

Co se týče trestněprávní roviny, Úmluva o právech dítěte obsahuje několik článků, které se týkají trestných činů páchaných na dětech. Zmínila bych např. článek 2, týkající se zákazu diskriminace či článek 11, který zakotvuje povinnost států zamezit nezákonnému obchodování s dětmi do zahraničí. Sexuálnímu a jinému zneužívání dětí se věnují články 11 a 34. Trestněprávně významná je v rámci této úmluvy též ochrana dětí před narkotickými a psychotropními látkami v článku 33. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti jsou promítnuty ve článku 34, kterým se státy zavazují předejít sexuálnímu zneužívání či vykořisťování dětí, zejména pokud se jedná o svádění k sexuální činnosti, prostituci či dětskou pornografii. V neposlední řadě bych ráda zmínila zákaz obchodu s dětmi v článku 35 této úmluvy a zákaz mučení, trestání a jiné formy nelidského zacházení.⁵¹

⁵⁰ *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty* [online]. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. 2016. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Úmluva+o+právech+dítěte+%2B+Opční+protokoly.pdf/c16c9289-c329-d088-1c1f-d8b7db3c26c1>.

⁵¹ BAYEROVÁ, Monika a ZEZULOVÁ, Jana. Komerční sexuální zneužívání v mezinárodních dokumentech a v právním řádu České republiky. Online. *Právní rozhledy*. 2000, č. 7. [cit. 2023-11-25] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgbpxa4s7g5pxgxzshe4q&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>., s. 299.

4. Vybrané trestní sankce v českém právním řádu

Sankční systém v českém právním řádu vychází z tzv. principu dualismu trestních sankcí. Dualismus je zakotven v § 36 TZ a spočívá v rozdělení trestních sankcí na tresty a ochranná opatření. Toto rozdělení je však charakteristické pro ukládání sankcí pouze v rámci TZ, neboť odlišnou úpravu bychom našli v ZSVM u mladistvých, kde jsou sankce jednotně nazývány jako „opatření“. Pro sankce v rámci ZSVM je tedy příznačný monismus, přičemž jejich účel i rozdělení jsou popsány v jiné kapitole výše.

Ochranu dětí před recidivním chováním zajišťuje nepochybně celý systém trestních sankcí, byť některé sankce jsou pro účely této ochrany specifičtější, než jiné (obecné). S ohledem na mé téma si dovoluji blíže rozebrat pouze tresty, které jsou dle mého názoru pro ochranu dětí příznačnější – těmi jsou trest odnětí svobody (podmíněný i nepodmíněný) a trest zákazu činnosti. Těžiště problematiky trestních sankcí je dle mého názoru v ochranných opatřeních a v zahlazování odsouzení v rámci trestního rejstříku, čemuž bych se proto ráda věnovala primárně.

V druhé části této kapitoly přiblížím právní úpravu ochranných opatření, konkrétně ochranného léčení. Ochranná opatření je na rozdíl od trestů možné uložit též osobám trestně neodpovědným a jejich účelem je individuální prevence.⁵²

Děti, jakožto předmět trestného činu, se ve zvláštní části TZ vyskytují v rámci základních, kvalifikovaných i privilegovaných skutkových podstat. TZ současně upravuje věkové hranice, které podmiňují uložení vyšší (případně nižší) trestní sazby. Těžištěm ochrany dětí v rámci zvláštní části TZ je však hlava IV, obsahující trestné činy proti rodině a dětem.

4.1. Tresty

TZ upravuje v § 52 taxativní výčet trestů, který provází ústavní zásadu zakotvenou v čl. 39 LZPS, která zní: „*Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.*“ Jak již bylo zmíněno výše v této práci, spáchání trestného činu vůči dítěti není samo o sobě obecně přitěžující okolností, neboť pachatel zároveň musí, v souladu s § 42 písm. h) TZ, ohrozit jeho život nebo zdraví, způsobit mu škodu, újmu na zdraví nebo jinou újmu anebo se na jeho úkor bezdůvodně obohatil. V § 42 písm. i) TZ můžeme jakožto obecně přitěžující okolnost nalézt též případ, kdy pachatel „*svedl k činu jinak*

⁵² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 1473–1591.

trestnému, provinění nebo trestnému činu jiného, zejména dítě mladší patnácti let, mladistvého nebo osobu ve věku blízkém věku mladistvých“.

K výše uvedeným obecně přitěžujícím okolnostem tedy soud přihlédne, v souladu s § 39 odst. 3 TZ, při stanovení druhu trestu a jeho výměry, přičemž dle § 39 odst. 6 TZ se k „*okolnosti přitěžující přihlédne:*

- a) *jde-li o těžší následek, i tehdy, zavinil-li jej pachatel z nedbalosti, vyjímaje případy, kdy trestní zákon vyžaduje i zde zavinění úmyslné,*
- b) *jde-li o jinou skutečnost, i tehdy, jestliže o ní pachatel nevěděl, ač o ní vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl, vyjímaje případy, kdy trestní zákon vyžaduje, aby o ní pachatel věděl“.*

K ucelenějšímu pohledu na trestní sankce a jejich ukládání bych ráda zmínila podmínky pro ukládání jednotlivých trestů i více trestů vedle sebe, které jsou detailně psány v § 53 TZ. Toto ustanovení se přiměřeně použije i na ukládání trestních opatření mladistvému, jelikož ZSVM nemá v tomto ohledu speciální úpravu. Dané druhy trestů, uvedené v příslušném ustanovení u trestného činu, je možné uložit samostatně či vedle sebe. V případě, že je uloženo více druhů trestů vedle sebe, dojde k zahlazení odsouzení po uběhnutí nejdelší doby potřebné k zahlazení z uložených druhů trestů. Vedle trestů uvedených v daném ustanovení spáchaného trestného činu je možné uložit i tresty uvedené v § 52 TZ, pokud není vyloučeno uložení těchto druhů vedle sebe. § 53 odst. 2 TZ obsahuje výčet trestů, které je možné pachateli uložit i v případě, že není daný druh trestu u trestného činu uveden. V určitých případech je možné uložit vedle jednoho či více trestů také ochranné opatření.⁵³

4.1.1. Trest odnětí svobody

Trest odnětí svobody je trestem, který je možné uložit za každý trestný čin, a jde tak o univerzální a zároveň nejprísnější trest, jelikož nejrazantněji zasahuje do základních práv a svobod. Z toho důvodu bývá ukládán jakožto trest *ultima ratio*, tedy až když jiný trest není dostatečný. Tento trest spočívá v: „*dočasném omezení svobody volného pohybu a pobytu odsouzeného pachatele nuceným umístěním ve věznici.*“⁵⁴

⁵³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 1020–1025.

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 1038–1050.

Ve zvláštní části TZ nalezneme děti jak v rámci základní, tak v rámci privilegované či kvalifikované skutkové podstaty. Zejména v případě kvalifikované skutkové podstaty se dítě nachází velmi často, přičemž kvalifikovaná skutková podstata podmiňuje uložení vyšší trestní sazby. Jak již bylo zmíněno výše, dle § 126 TZ je dítětem osoba mladší osmnácti let. TZ však v případech kvalifikované skutkové podstaty, která je naplněna spácháním trestného činu na dítěti, stanovuje často věkovou hranici odlišnou, např. u trestného činu vraždy je možné uložit vyšší trestní sazbu při spáchání trestného činu na dítěti mladším patnácti let. Spáchání trestného činu na dítěti je naplňuje kvalifikovanou skutkovou podstatou rovněž např. u trestného činu zabití, (těžkého) ublížení na zdraví či účasti na sebevraždě.

S ohledem na téma této práce bych trest odnětí svobody přiblížila z pohledu trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a trestných činů proti rodině a dětem, kde se dítě jako předmět útoku vyskytuje hojně již v základní skutkové podstatě. Trestní sazby za tyto trestné činy mi přijdou dostatečné.

4.1.1.1. Vybrané trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

Prvním trestným činem v rámci hlavy III zvláštní části TZ je trestný čin znásilnění. Za objekt tohoto trestného činu je uváděna lidská důstojnost v sexuální oblasti. Pro trestný čin znásilnění je případ kdy pachatel jiného dle § 185 odst. 1: *„násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannost“*. Vláda dne 20. prosince 2023 schválila návrh změny definice znásilnění, který nyní bude hledat podporu v Poslanecké sněmovně a má za cíl posílit ochranu před sexuálně motivovanými trestnými činy. Nová definice bude chránit též oběti, které při činu „zamrznou“, a proto nejsou schopny dostatečně vyjádřit svůj nesouhlas. Současně návrh zavádí tzv. znásilnění z podstaty, kdy se za znásilnění v podstatě považují jakékoliv sexuální praktiky, které byly vykonány s dítětem mladším 12 let či nový trestný čin – sexuální útok. V praxi v mnoha případech docházelo ke kvalifikaci trestných činů proti takto malým dětem jako trestný čin pohlavního zneužití, za který je stanovena nižší trestní sazba, místo znásilnění, a to z důvodu nedostatečné obrany ze strany dítěte.⁵⁵ Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu znásilnění je, mimo jiné, spáchání tohoto trestného činu na dítěti (tj. mladším 18 let), což podmiňuje uložení vyšší trestní sazby v rozmezí dvou až deseti let (oproti šesti měsícům až pěti letem v případě základní skutkové podstaty) či na dítěti mladším 15 let, což podmiňuje uložení trestní sazby v rozmezí pěti

⁵⁵ Vláda projedná návrh redefinice trestného činu znásilnění. *Advokátní deník* [online]. [cit. 2023-12-26] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/12/19/vlada-projedna-navrh-redefinice-trestneho-cinu-znasilneni/>.

až dvanácti let. I příprava k tomu trestnému činu je trestná. Pachatel nemusí pro spáchání tohoto trestného činu znát věk své oběti, jedná se o tzv. jinou skutečnost dle § 17 písm. b) a to v případě, že věk oběti byl zřejmý z okolních skutečností a současně na základě osobních poměrů pachatele o věku osoby pachatel měl vědět a mohl.⁵⁶

Dalším trestným činem je sexuální nátlak, který obsahuje tři samostatné skutkové podstaty (dvě v rámci odstavce 1, a sice alinea 1 a 2, a třetí v odstavci 2.). V případě spáchání sexuálního nátlaku na dítěti může být pachateli uložen trest odnětí svobody na jeden rok až pět let. V případě, že půjde o dítě mladší 15 let, jedná se o zvlášť přitěžující okolnost k § 186 odst. 1 TZ.⁵⁷

Dalším trestným činem vztahujícím se k dětem, je pohlavní zneužití. Základní skutková podstata chrání děti mladší 15 let před souloží či jiným způsobem pohlavního zneužití. Dle judikaturní praxe se za jiný způsob pohlavního zneužití považuje taková aktivita, která není souloží, ale dosahuje podobné intenzity.⁵⁸ Pachatel může být potrestán za spáchání základní skutkové podstaty trestem odnětí svobody na jeden rok až osm let. Další odstavce § 187 zakotvují kvalifikované skutkové podstaty, přičemž na zmínku stojí § 187 odst. 2, který se zaměřuje na děti svěřené do pachatelova dozoru, což dle komentářové literatury znamená „*povinnost na ni dohlížet a bdít nad ní*“, přičemž tento vztah vzniká z různých společenských vztahů, a sice výslovně i konkludentně.⁵⁹

Dále bych uvedla trestný čin prostituce ohrožující mravní vývoj dětí. Jedná se o trestný čin ohrožovací a obsahuje dvě základní skutkové podstaty, přičemž první skutková podstata je zaměřená na provoz této činnosti jako takový a druhá na organizaci, střežení či zajišťování provozu této činnosti. Tento trestný čin se zaměřuje na provoz prostituce „*v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí*“, jelikož prostituce jako taková není trestná, ale její provozování v blízkosti vyjmenovaných míst ohrožuje mravní vývoj dětí. Za tento trestný čin je možné uložit trest odnětí svobody až na dvě léta, v případě zajišťování jejího provozu až na tři léta.

⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2324–2348.

⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2348–2360.

⁵⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2022, sp. zn. 4 Tdo 566/2022.

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2360–2371.

V neposlední řadě bych zmínila kategorii trestných činů souvisejících s dětskou pornografií, do které bych zařadila trestné činy: výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie a účast na pornografickém představení. U žádného z těchto trestných činů není trestná příprava. Dětská pornografie bývá definována jako „*pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě*“⁶⁰. Za jednotlivé základní skutkové podstaty v rámci trestného činu výroby a nakládání s dětskou pornografií je možné uložit trest odnětí svobody až na tři roky. Za základní skutkovou podstatu v rámci trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie dle § 193 odst. 1 je možné uložit trest odnětí svobody na jeden rok až pět let, přičemž v rámci výroby či nakládání s tímto druhem pornografie nemusí výslovně dojít ke zneužívání dětí.⁶¹ Za trestný čin účasti na pornografickém představení je možné uložit trest odnětí svobody až na dvě léta, přičemž tento trestný čin není příliš častý. Od roku 2021 do poloviny roku 2023 byly zaznamenány pouze dva případy tohoto trestného činu.⁶²

Zvláštností u trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií je objekt tohoto trestného činu, kterým je nejen dítě, ale i „*osoba, která se jeví být dítětem*“. Z tohoto důvodu panují neshody v komentářové literatuře nad primárním objektem tohoto trestného činu. Objektem dle Šámala a kolektivu (a současně dle judikatury Nejvyššího soudu) je „*zájem na ochraně mravního vývoje dětí a ochraně před jejich sexuálním zneužíváním*“, přestože je ochrana poskytována i osobám, které se dětmi pouze jeví. Jiné komentáře uvádí za objekt tohoto trestného činu ochrana morálních hodnot spojených s odsuzováním tohoto typu pornografie.⁶³

Zvlášť bych zařadila trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem, který chrání děti mladší 15 let před setkáváním s potenciálními pachateli v souvislosti s některými uvedenými trestnými činy, většinou jde o činy pornografické. Za tento trestný čin je možné uložit trest odnětí svobody až na dva roky, přičemž trestný je již samotný návrh setkání, který nemusí být osobní formou.⁶⁴

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2398–2408.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2408–2412.

⁶² MIFEK, Jan. „Pornografické trestné činy“ z pohledu judikatury Nejvyššího soudu ČR. Online. *Trestněprávní revue*. Roč. 2023, č. 4. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgnpxi4s7grpxgxzrhe4q&rowIndex=0#>.

⁶³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2398–2408.

⁶⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2020, sp. zn. 8 Tdo 1041/2020.

4.1.1.2. Vybrané trestné činy proti rodině a dětem

Hlava čtvrtá zvláštní části TZ zakotvuje primárně dle svého názvu trestné činy proti rodině a dětem. Prvním trestným činem v rámci této hlavy, který chrání (mimo jiné) děti, je trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby. Tento trestný čin míří v první řadě na výkon rodičovské odpovědnosti, příp. na pěstounství, opatrovnictví apod. a za naplnění základní skutkové podstaty je možné uložit pachateli trest odnětí svobody v rozmezí šesti měsíců až tří let.

Dalším trestným činem, který má za cíl ochranu (mimo jiné) dětí je trestný čin zanedbání povinné výživy. Pachatelem je v tomto případě osoba, která má zákonnou vyživovací povinnost, která vychází z OZ nebo ze zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění. Trestný čin má dvě skutkové podstaty, které se liší formou zavinění, v případě § 196 odst. 1 TZ je možné tento trestný čin spáchat úmyslně i z nedbalosti, v případě § 196 odst. 2 je možné trestný čin spáchat pouze ve formě přímého úmyslu.⁶⁵ Za skutkovou podstatu v § 196 odst. 1 TZ je možné uložit trest odnětí svobody až na jeden rok, v případě skutkové podstaty v § 196 odst. 2 až na dvě léta.

K trestnému činu se současně váží dvě ustanovení týkající se trestání a účinné lítosti. Soudce může pachateli uložit povinnost zdržet se řízení motorových vozidel, což vytváří na pachatele tlak, aby svou povinnost povinné výživy splnil. Dále pak ustanovení § 197 TZ upravuje zánik trestní odpovědnosti při dodatečném splnění vyživovací povinnosti v případě, že spáchání tohoto trestného činu nemělo nepříznivé následky a pachatel dodatečně splnil vyživovací povinnost před vyhlášením rozsudku.

Ve stejné hlavě najdeme trestné činy trvajících, jejichž úprava napomáhá před týráním zákonem stanovených osob. Jedná se o trestné činy týrání svěřené osoby a týrání osoby žijící ve společném obydlí. Týranou osobou může být v obou případech i dítě. Pojem týrání může být v případě dítěte problematické, dle Nejvyššího soudu musí dojít v případě trestného činu týrání svěřené osoby k posouzení konkrétní povahy a důraznosti použitých prostředků a výchovných metod.⁶⁶ Trestný čin týrání svěřené osoby je k trestnému činu týrání osoby žijící ve společném obydlí speciální, tudíž je vyloučen jednočinný souběh.⁶⁷

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2439–2464.

⁶⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. července 2019, sp. zn. 8 Tdo 679/2019.

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2475–2486.

V § 200 TZ nalezneme trestný čin únosu dítěte a osoby stížená duševní poruchou. Tento trestný čin má pouze jednu základní skutkovou podstatu, která spočívá v odejmutí dítěte (či osoby stížená duševní poruchou) z opatrování osobě, která má na základě jiného předpisu (či úředního rozhodnutí) povinnost o toto dítě pečovat. Úprava ochrany dětí před únosy je k nalezení i na mezinárodní úrovni, např. v již zmíněné Úmluvě o právech dítěte či v Haagské úmluvě o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. Za tento trestný čin je možné uložit v rámci základní skutkové podstaty trest odnětí svobody až na tři roky, příp. peněžitý trest. Pro spáchání tohoto trestného činu není nutné, aby se dítě únosu jakýmkoliv způsobem bránilo.⁶⁸

Za zmínku stojí rovněž trestný čin ohrožování výchovy dítěte se dvěma základními skutkovými podstatami, přičemž skutková podstata v § 201 odst. 2 TZ, tj. umožnění dítěti hru na výherním hracím přístroji poskytujícím peněžitou výhru, je ke skutkové podstatě v § 201 odst. 1 TZ, tj. ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje dítěte mimo jiné sváděním či umožněním zahálčivého nebo nemravného života, subsidiární a obě podstaty je možné naplnit i z nedbalosti. Objektem tohoto trestného činu je dle komentářové literatury „zájem na řádné výchově dětí“.⁶⁹ Za první základní skutkovou podstatu, která je ohrožovacím trestným činem, je možné uložit trest odnětí svobody až na dvě léta. Za naplnění druhé skutkové podstaty je sazba až jeden rok, případně je možné uložit peněžitý trest nebo zákaz činnosti.

V neposlední řadě v rámci hlavy IV zvláštní části TZ upravuje zákon trestný čin svádění k pohlavnímu styku, které chrání rozumový, mravní a citový vývoj dětí. Tento trestný čin spočívá v určitém sexuálním uspokojení pachatele za protiplnění, přičemž skutková podstata je naplněna již ve chvíli, kdy pachatel úplatu, výhodu či prospěch nabídne či slíbí, přičemž nemusí jít pouze o protiplnění finančního charakteru.⁷⁰ S účinností od 1. 7. 2021 byl v § 202 přidán druhý odstavec, který tvoří samostatnou základní skutkovou podstatu, která má téměř totožné znění, jen jde o čin, při kterém musí za účelem dokonání tohoto trestného činu k sexuálnímu uspokojení dojít. Za obě výše zmíněné základní skutkové podstaty je možné uložit trest odnětí svobody až na dva roky či peněžitý trest.

⁶⁸ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.

⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2503–2517.

⁷⁰ TIBITANZLOVÁ, Alena. Trestněprávní rozbor dokumentu V síti – 1. část: Právní kvalifikace jednání predátorů. Online. *Bulletin advokacie*. 2022, č. 10. [cit. 2023-12-27] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgjpweyk7geyf6427gmya&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Posledním trestným činem v rámci této hlavy je trestný čin podání alkoholu dítěti, za které je možné uložit trest odnětí svobody až na jeden rok. Pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu musí být alkohol dítěti podáván opakovaně či ve větší míře.

4.1.1.3. Problematika ukládání trestů ve vztahu k trestnému činu znásilnění páchaném na dětech mladších 15 let

Ve společnosti začíná stále častěji rezonovat nepřiměřenost trestů ukládaných za trestné činy spáchané na dětech, jelikož pachatelům bývá v nemálo případech uložen podmíněný trest odnětí svobody, který část společnosti shledává za určité trestné činy jako nedostatečný.

V této kapitole bych ráda přiblížila analýzu 45 rozsudků krajských soudů, kterou zpracovala Mgr. Marcela Vrátná v roce 2023. Analýza se věnuje pachatelům trestného činu znásilnění spáchaného na dětech mladších 15 let, postupu při nápravě těchto pachatelů, deviantnímu chování a spravedlivosti ukládaných trestů. Dle zmíněné analýzy se jednalo v případech znásilnění dítěte mladšího 15 let z 91 % o pachatele, kteří byli dítěti blízcí (z toho 31 % pachatelů byli nevlastní otcové či partneři matky dítěte a 16 % dědečci dítěte).⁷¹

Autorka analýzy se dále zabývá ochranným léčením a trestem odnětí svobody ve vztahu k nápravě pachatelů. V případě deviantních pachatelů je možné uložení ochranného léčení, pokud však pachatelovo chování není deviantního charakteru, není možné tento typ ochranného opatření uložit.⁷² V praxi je nedevidantní chování spojené se sexualitou zaměřenou na děti často problematické, nepochybně však vznikají projekty, které jsou na tento typ trestné činnosti zaměřeny a je možné se beztrestně a anonymně obránit na různé organizace, které napomáhají a fungují jako prevence před trestnou činností. Za zmínění stojí projekt Parafílik, který je financován Evropskou unií a poskytuje potenciálním pachatelům mnoho služeb včetně online poradny a terapie.

Autorka analýzy dále porovnává tresty uložené deviantním a nedevidantním pachatelům, přičemž dochází k závěru, že trestní sazby v případě deviantních pachatelů byly dost podobné jako

⁷¹ VRÁTNÁ, Marcela. Analýza rozsudků krajských soudů ČR, část I.: Kdo jsou nejčastějšími pachateli znásilnění dětí mladších patnácti let? Léčit nebo trestat? *Právní prostor* [online]. [cit. 2023-12-29]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/analiza-rozsudku-krajskych-soudu-cr-cast-i-kdo-jsou-nejcastejsimi-pachateli-znasilneni-deti-mladsich-patnacti-let-lecit-nebo-trestat#link-note-2>.

⁷² VRÁTNÁ, Marcela. Analýza rozsudků krajských soudů ČR, část II.: Liší se tresty deviantních a nedevidantních pachatelů znásilnění dětí? Jak se deviantní pachatelé ke svému činu v rámci trestního řízení stavěli? *Právní prostor* [online]. [cit. 2023-12-29]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/analiza-rozsudku-krajskych-soudu-cr-cast-ii-lisi-se-tresty-deviantnich-nedevidantnich-pachatelu-znasilneni-deti-jak-se-deviantni-pachatele-ke-svemu-cinu-v-ramci-trestniho-rizeni-staveli>.

v případě pachatelů nedevariantních a uložené sazby odnětí svobody nebyly nijak razantně vyšší.⁷³ Současně nenalézá ani vychýlení v rámci nadměrného ukládání podmíněného trestu odnětí svobody podmíněně.⁷⁴

Za problematičtější vidím osobně pachatele deviantní, jelikož v jejich případě je vhodné uložit vedle trestu odnětí svobody též ochranné opatření, aby došlo k nápravě pachatele. Ochranná opatření však mohou být pro stát nákladnější. Rovněž zůstává otázkou, zda a jak často lze tyto deviantní pachatele úspěšně a doživotně vyléčit.

4.1.2. Trest zákazu činnosti

Trest zákazu činnosti je často ukládán v souvislosti s ochranou dětí před recidivisty. Je tomu tak proto, že uložením tohoto trestu je možné znemožnit pachateli na určitou dobu např. výkon povolání, které může často souviset s prací s dětmi. Trest zákazu činnosti je možné uložit pachateli v případě, že je tento trest uveden u dané skutkové podstaty nebo jako trest vedle trestu uvedeného za spáchání daného trestného činu. S ohledem na následující komparatistiku si dovoluji rozvést v této kapitole platnou právní úpravu tohoto trestu.

Trest zákazu činnosti je obecně upraven v § 73 TZ. Jeho primárním účelem je dočasné znemožnění pachateli v další činnosti, v souvislosti se kterou byl trestný čin spáchán. Primárně půjde o činnosti jako je výkon povolání, funkce, či činnosti, které jsou spojené s určitým povolením či oprávněním.

Trest zákazu činnosti může být silným zásahem do života pachatele, přičemž nejčastěji tento trest můžeme vidět v podobě zákazu řízení motorových vozidel. Tato problematika bude od 1. dubna 2024 novelizována a v případě, že pachatel spáchá trestný čin v souvislosti s řízením motorového vozidla, mu bude moct být uložena povinnost podrobit se terapeutickému programu.

Trest zákazu činnosti a jeho výkon byl obdobně zakotven již v předešlé úpravě v §§ 49 a 50 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon a na rozdíl od starší úpravy však platný TZ nepřevzal obligatorní uložení tohoto druhu trestu v souvislosti s určitými trestnými činy.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ VRÁTNÁ, Marcela. Analýza rozsudků krajských soudů ČR, část III.: Mírné a nespravedlivé tresty za znásilnění dětí? *Právní prostor* [online]. [cit. 2023-12-29]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/analiza-rozsudku-krajskych-soudu-cr-cast-iii-mirne-nespravedlive-tresty-za-znasilneni-deti>.

Problematickým aspektem tohoto trestu je nepochybně kontrola jeho výkonu. Možnost efektivní kontroly se liší s ohledem na zakázanou činnost. Pokud jde např. o trest zákazu řízení motorových vozidel, ten bude paradoxně s ohledem na jeho četné ukládání z pohledu jeho kontroly jedním z nejproblematictějších, a to z důvodu, že tento zákaz bude v praxi odhalen primárně silniční kontrolou, se kterou pachatel nemusí přijít po dlouhou dobu do styku.

4.1.2.1. Podmínky ukládání trestu zákazu činnosti

Při ukládání jakéhokoliv trestu je nutné se řídit jednou ze základních zásad trestání, a sice zásadou přiměřenosti. Zásada přiměřenosti spočívá v posouzení, zdali je trest odpovídající spáchanému trestnému činu. Zahraniční úpravy umožňují uložení tohoto trestu i doživotně, a to v rámci Evropské unie na základě článku 10 implementované směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011, o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV (dále jen „**Směrnice o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii**“). Je však diskutabilní, zdali by doživotní zákaz určitého povolání nebyl v praxi příliš nepřiměřený, pokud je pachatel např. vyučený nebo vystudovaný v určitém oboru, kterému se celý život věnuje. Účelem trestu je však obecně mimo jiné ochrana společnosti, tedy i dětí, a dle mého uvážení může jejich preventivní ochrana převažovat. Touto cestou se vydalo např. Slovensko.

Trest zákazu činnosti je možné uložit pouze na časově omezenou dobu, která činí jeden rok až deset let a je možné ho zmírnit pouze na základě § 90 odst. 1 TZ, a sice na základě podmíněného upuštění od výkonu zbytku trestu. Trest může být uložen jak samostatně, tak vedle trestu jiného. Pokud je ukládán samostatně, je nutné dle § 73 odst. 2 TZ, aby trestní zákon jeho uložení dovoľoval a jiného trestu není třeba.

Podmínkou uložení trestu zákazu činnosti je dle TZ povinnost souvislosti této zakázané činnosti se spáchaným trestným činem. Zakazovaná činnost však nemusí být znakem objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu.⁷⁵ Trestný čin tedy nemusí být spáchán přímo při potenciálně zakázané činnosti, dle Nejvyššího soudu např. stačí, že tato činnost poskytla pachateli příležitost daný trestný čin spáchat, nebo spáchání alespoň usnadnila.⁷⁶ V jiném

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 1232–1252.

⁷⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. května 2006, sp. zn. 5 Tdo 523/2006.

rozhodnutí Nejvyšší soud odkazuje na starší judikaturu a pojem souvislosti více rozvíjí: „*Souvislost spáchaného trestného činu s činností, která může být zakázána, musí být užší, přímá, bezprostřední (viz přiměřeně č. 9/1964, č. 42/1967, č. 13/1969, č. 5/1980 Sb. rozh. tr.), i když činnost, kterou lze zakázat, nemusí být znakovou stránkou skutkové podstaty spáchaného trestného činu.*“⁷⁷

Ráda bych však s ohledem na ochranu dětí zmínila rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. dubna 1979, sp. zn. 1 Tz 11/79, který částečně vyhověl stížnosti pro porušení zákona. Pachateli byl uložen trest zákazu školského povolání, zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu však posoudilo uložení tohoto trestu jako nezákonné, a to z důvodu, že pachatel poškozeného potkal mimo školské zařízení, a tudíž spojitost není přímá a bezprostřední. Za nejpodstatnější z tohoto rozhodnutí vnímám sdělení, že pro uložení trestu zákazu činnosti není dostatečné, aby pachatel projevilo spácháním trestného činu morální nezpůsobilost k výkonu zakazované činnosti. Jsem toho názoru, že v praxi proto může dnes docházet k případům, kdy pachatel, který se věnuje pedagogické činnosti, spáchá např. sexuálně motivovaný trestný čin na dítěti, ale v případě, že dítě nebude navštěvovat školské zařízení, kde pachatel výkon svého povolání provozuje, nebude možné pachateli trest zákazu pedagogické činnosti uložit.

4.1.2.2. Druh zakazované činnosti a její rozsah

Činnosti, které je možné zakázat, nalezneme v § 73 odst. 4 TZ. Obecně tedy půjde o výkon určitého zaměstnání, povolání nebo funkce, případně o zákaz činnosti, která je spojená s povolením, nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis.

Zakazovaná činnost by měla být z důvodu zásady přiměřenosti a individualizace použitých sankcí dostatečně konkretizovaná. Judikatura následně dotváří upřesnění, které činnosti být zakázány nemohou – jde např. o jízdu na kole, jelikož nevyžaduje žádné povolení⁷⁸, či nákup v samoobslužných prodejnách, třebaže se trestného činu (popř. přečinu) pachatel dopustil v souvislosti s takovou činností.⁷⁹

Ve společnosti však existuje mnoho činností, ke kterým povolení není potřeba, a lidé při nich do kontaktu s dětmi přicházejí. Jedná se např. o založení spolku či společnosti, která svým

⁷⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. srpna 2019, sp. zn. 7 Tz 63/2019.

⁷⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 19. února 1965, sp. zn. 6 Tz 8/65.

⁷⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 22. srpna 1980, sp. zn. 5 Tz 32/80.

předmětem činnosti s dětmi souvisí. V takovém případě je možné trest zákazu činnosti práce s dětmi dle mého názoru obejít.

4.1.2.3. Výkon a kontrola trestu zákazu činnosti

Nabytím právní moci rozsudku, kterým je trest zákazu činnosti uložen, začíná výkon tohoto trestu.⁸⁰ Dle § 74 TZ se do doby výkonu trestu nezapočítává doba výkonu trestu odnětí svobody. Judikatura Nejvyššího soudu ve svém usnesení ze dne 25. října 2016, sp. zn. 6 Tdo 1402/2016, však upravuje i možnost, kdy je výkon trestu odnětí svobody přerušen a v tom případě se doba přerušování do výkonu trestu zákazu činnosti započítává. Trestem odnětí svobody se ve smyslu § 74 odst. 1 TZ míní: „doba, po kterou se odsouzený fyzicky nachází v některém ze zařízení příslušných k výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody.“⁸¹ Jiná interpretace by způsobila nemožnost spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní v případě, že by se odsouzený pohyboval mimo příslušné zařízení.

Kontrola tohoto trestu bude jedním z problematičtějších aspektů, a to z důvodu širokého spektra zakazovaných činností, jejichž možnost kontroly se bude značně lišit. V případě podmíněného upuštění od výkonu zbytku trestu je dle § 91 odst. 1 písm. a) TZ možné stanovit nad odsouzeným dohled, a to v případě, že se pachatel ve zkušební době neosvědčí. Na rozdíl od trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, jehož kontrola je svěřena Probační a mediační službě, trest zákazu činnosti postrádá v současné legislativě konkrétní způsoby kontroly.

4.1.2.4. Problematika trestu zákazu činnosti ve vztahu k ochraně dětí před recidivou

Jak již bylo zmíněno výše, trest zákazu činnosti hraje podstatnou roli v rámci ochrany dětí před recidivním chování pachatelů. Při uložení trestu zákazu výkonu určitého povolání nebo zaměstnání nemůže pachatel např. nadále pracovat s dětmi a snižuje se tak pravděpodobnost opakovaného spáchání trestného činu, kterého se dopustil na dítěti. Avšak s ohledem na nutnost individualizace a konkrétnosti zakazované činnosti absentuje podchycení všeobecného znemožnění pracovního styku s dětmi. Směřuji k mediálně známému případu, jehož podstata spočívá v tom, že pachateli byla trestem zákazu činnosti zakázána pedagogická činnost. Trest zákazu činnosti však nepokrývá činnosti, které nejsou určitým způsobem regulované. V mediálně známém rozhodnutí soudu si pachatel založil spolek, prostřednictvím kterého provozoval dětský

⁸⁰ Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 31. července 1968, sp. zn. 4 To 232/68.

⁸¹ Rozhodnutí Nejvyššího soud ze dne 25. října 2016, sp. zn. 6 Tdo 1402/2016.

tábor, kde se dopouštěl další trestné činnosti. Vzhledem k tomu, že mohlo dojít k založení spolku, který následně může mít za svůj předmět činnosti např. pořádání dětských táborů, není z mého pohledu úprava dostatečná.

4.2. Ochranná opatření

Druhým typem trestní sankce jsou ochranná opatření, která spolu s tresty sdílí společný účel, a sice chrání společnost před trestnou činností, oproti trestům však působí primárně preventivně. Ochranná opatření jsou sankce, které budou ve vztahu k ochraně dětí před recidivním chováním pachatelů dle mého názoru hrát podstatnější roli než tresty samotné, a to z toho důvodu, že trestné činy spáchané na dětech často doprovází a podněcují duševní poruchy, např. sexuální deviace. V tomto světle se proto primárně zaměřím na jeden konkrétní typ ochranných opatření, a sice na ochranné léčení.

Ochranná opatření lze dle § 96 odst. 1 TZ uložit pouze, pokud jsou přiměřená povaze a závažnosti trestného činu, který pachatel spáchal a současně míře nebezpečí, které hrozí chráněným zájmům, což znázorňuje specifčnost zásady přiměřenosti, která je upravena v § 38 TZ. Ohled se bere i na pachatele a jeho poměry. Zároveň je v § 96 odst. 2 TZ vyjádřena zásada proporcionality mezi zájmy jednotlivce a zájmy společnosti, jelikož újma, která uložením ochranného opatření vznikne, nesmí být větší než nebytná k dosažení daného účelu. Ochranné opatření je však možné (na rozdíl od trestů) uložit i osobě, která není trestně odpovědná, a proto nemůže spáchat trestný čin, půjde proto o spáchání činu jinak trestného.

Trestní právo rozlišuje pět druhů ochranných opatření – ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci, zabránění části majetku a ochranná výchova. Ochranná výchova jako jediná není upravena v TZ, nýbrž v rámci ZSVM, jelikož slouží jako ochrana společnosti před mladistvými. Obecně lze ochranná opatření rozdělit na ta, která zasahují do osobní svobody osobě, které je takové ochranné opatření uloženo a na ochranná opatření směřující proti majetku.⁸²

4.2.1. Ochranné léčení

Ochranné léčení je druh ochranného opatření, které se ukládá pachatelům či osobám nebezpečným, které spáchali čin jinak trestný (v této kapitole pro tyto osoby používám z důvodu přehlednosti často jednotný pojem „pachatel“) s duševní poruchou či v souvislosti s užíváním

⁸² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0, str. 486.

návykové látky.⁸³ Ochranné léčení je upraveno v § 99 TZ a § 83 a násl. zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, v platném znění (dále jen „ZSZS“). U tohoto typu ochranného opatření můžeme rozlišovat ochranné léčení psychiatrické, sexuologické, protialkoholní, protitoxikomanické a ochranné léčení týkající se patologických hráčů.⁸⁴ Ochranné léčení se neukládá na předem stanovenou dobu, trvá vždy po dobu, pokud to vyžaduje jeho účel.⁸⁵ Na základě dostupných údajů je účinnost ochranného léčení obtížně zhodnotitelná, avšak recidiva parafilních sexuálních delikventů po vykonání sexuologického léčení je nižší než u pachatelů, kterým byl uložen pouze trest bez uložení tohoto typu ochranného opatření. Např. přibližně 10 % deviantů na sexuologickém oddělení v Psychiatrické léčebně v Bohnicích v Praze, kteří zde absolvovali ústavní léčbu, vykazovalo prvky recidivního chování.⁸⁶

Soud uloží obligatorně ochranné léčení v případě § 40 odst. 2 TZ, tedy v případě, kdy byl trestný čin spáchán ve stavu zmenšené přičetnosti a pachatel nebyl pod vlivem návykové látky a s ohledem na zdravotní stav pachatele je možné dosáhnout jeho nápravy při uložení nižší sazby. Dalším případem obligatorního uložení (dle § 47 odst. 1 TZ) ochranného léčení je upuštění od potrestání pachatele, který nebyl pod vlivem návykové látky a při páčání trestného činu byl ve stavu zmenšené přičetnosti či ve stavu, který vyvolala duševní porucha. TZ dále stanovuje dle § 99 odst. 1 povinnost uložit ochranné léčení v případě, kdy pachatel není z důvodu nepřičetnosti trestně odpovědný a na svobodě by mohl být nebezpečný.

Fakultativně (§ 99 odst. 2 TZ) soud uloží ochranné léčení v případě, že by mohl být nebezpečný a zároveň spáchal čin ve stavu vyvolaném duševní poruchou, nebo v případě, že byl trestný čin spáchán pachatelem, který zneužívá návykovou látku a spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním.

4.2.2. Sexuální deviace

V souvislosti s trestnými činy páchanými na dětech bych se zaměřila na ukládání ochranných opatření pachatelům, kteří se vyznačují určitou sexuální deviací. Proto si v této kapitole dovoluji sexuální deviaci přiblížit.

⁸³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 1492–1519.

⁸⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0, str. 487.

⁸⁵ § 99 odst. 6 TZ.

⁸⁶ Výzkum se vztahoval k rokům 1987 až 1996. BLATNÍKOVÁ, Šárka a ZEMAN, Petr. *Evidence dat o ochranném léčení a zabezpečovací detenci v ČR: (nedostatky a možná řešení)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-182-0, s. 16.

Sexuální deviace neboli parafilie je porucha zdraví, kterou je nutno odlišit od pojmu sexuální delikvence, což znázorňuje porušení právních norem, přičemž ne každý sexuální delikvent musí být deviantní. Parafilii je možné definovat dle Mezinárodní klasifikace nemocí z roku 1992 jako „*sexuální impulsy, fantazie nebo praktiky, které jsou neobvyklé, deviantní nebo bizarní*“, přičemž mezi parafilie patří dle této klasifikace i pedofilie.⁸⁷ Pedofilie patří mezi deviace v objektu a jedná se o „*erotické zaměření na objekty v prepubertálním věku (tedy bez znaků dospívání)*“.⁸⁸ Literatura dělí pedofilii na heterosexuální, homosexuální a bisexuální.⁸⁹

V případě, že dojde ke spáchání sexuálního trestného činu na dítěti, nemusí být pachatelem vždy pedofil, můžeme proto mluvit o pedofilních a nepedofilních pachatelích, přičemž u nepedofilních pachatelů není primární motivací dítě jakožto sexuální objekt.⁹⁰

4.2.3. Výkon sexuologického ochranného léčení

Výkon ochranného léčení je primárně upraven v § 351 a násl. TŘ a v § 41 a násl. vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, v platném znění (dále jen „**JŘ**“). V případě, že je ochranné léčení uloženo vedle trestu odnětí svobody, použije se § 57 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění (dále jen „**VTOS**“).

Ochranné léčení je vykonáváno v ambulantní či ústavní formě, přičemž formy lze po čas léčení měnit na základě rozhodnutí soudu. Pro zvolení vhodné formy ochranného léčení je nutné vyhotovení znaleckého posudku.⁹¹ Při ambulantní formě léčení je pachatel na svobodě a navštěvuje poskytovatele ambulantní péče. Ústavní léčení je vykonáváno v lůžkových zdravotnických zařízeních. Je též možné vykonávat ochranné léčení vedle výkonu trestu nepodmíněného odnětí svobody ve specializovaných věznicích, kde dochází ke vzniku specializovaných oddílů. Rozřazení oddílů je k nalezení v nařízení generálního ředitele Vězeňské

⁸⁷ WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-419-9, s. 31.

⁸⁸ WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-419-9, s. 74.

⁸⁹ WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-419-9, s. 75.

⁹⁰ WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-419-9, s. 77.

⁹¹ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.

služby ČR č. 41/2017. V ČR se nachází 4 věznice s těmito oddíly, přičemž ve Věznici Kuřim byl zřízen specializovaný oddíl pro výkon ochranného léčení sexuologického.⁹²

V případě, že je soudem uloženo ústavní ochranné léčení společně s nepodmíněným trestem odnětí svobody, zpravidla dojde k vykonání ochranného léčení po nástupu do věznice, přičemž na základě zákonem stanovených podmínek je možný výkon tohoto opatření i před či po výkonu trestu odnětí svobody. Ambulantní ochranné léčení je zpravidla vykonáváno pravidelným docházením pachatele, který je na svobodě, do stanoveného zařízení, nebo vedle trestu odnětí svobody v rámci věznice, přičemž je opět možné vykonat ambulantní formu léčení až po vykonání trestu odnětí svobody. Pokud účel ochranného opatření trvá i po výkonu trestu odnětí svobody, pachatel může být na základě rozhodnutí soudu přesunut do zdravotnického zařízení určeného pro ústavní péči nebo může být soudem rozhodnuto o jeho docházení do tohoto typu zařízení z důvodu pokračování ambulantní formy léčení.⁹³ Výkon ochranného léčení upravuje § 83 a násl. ZSZS, konkrétně § 83 odst. 3 ZSZS zakotvuje ochranu základních práv, kde k omezení základních práv může dojít pouze na základě zákona a v nezbytné míře pro dosažení účelu ochranného léčení, a to za předpokladu, že tohoto účelu nelze dosáhnout jinak.

4.2.4. Ústavní ochranné léčení

Ústavní ochranné léčení je vykonáváno v rámci výkonu trestu odnětí svobody nebo jeho výkon soud nařídí danému zdravotnickému zařízení. Zdravotnické zařízení má povinnost oznámit okresnímu soudu, v jehož obvodu k výkonu léčení dochází, pokud pominou důvody pro výkon opatření. Zařízení má dále povinnost oznámit důvod pro změnu léčby z ústavní na ambulantní. Osobě, které bylo ochranné léčení uloženo, se stanoví termín pro nástup do zdravotnického zařízení, které je stanoveno na základě pachatelova pobytu či bydliště, přehled spádových území léčeben a některých dalších psychiatrických zařízení je k nalezení v Příloze č. 8 Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, v platném znění (dále jen „KŘ“). Pokud

⁹² BLATNÍKOVÁ, Šárka a ZEMAN, Petr. Ochranné léčení během výkonu trestu odnětí svobody: Možnosti a úskalí. Online. *Trestněprávní revue*. 6/2019. [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfxi4s7gzpxgxzrgi3q&rowIndex=0#>.

⁹³ BLATNÍKOVÁ, Šárka a ZEMAN, Petr. *Evidence dat o ochranném léčení a zabezpečovací detenci v ČR: (nedostatky a možná řešení)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-182-0, s. 24.

nedojde k nastoupení do zdravotnického zařízení (příp. je pachatel nebezpečný), dle § 41 JŘ dodá pachatele do zařízení Policie ČR.⁹⁴

Ústavní forma léčení zakotvuje několik problematických aspektů, na které v roce 2019 upozornila veřejná ochránkyně práv Mgr. Anna Šabatová, Ph.D. Ve své zprávě zdůraznila absenci kapacitních limitů ústavních zařízení, včetně materiálních nedostatků a nedostatečného množství personálu, což má za následek nedostatečnou bezpečnost jednotlivých oddělení. Zpráva dále upozorňuje na absenci obecné koncepce ochranného léčení, což má za následek omezení svobody v rámci zařízení s ústavní péčí po dobu delší než vyžaduje účel ochranného léčení. V neposlední řadě veřejná ochránkyně práv vytýká absenci propracovanější právní úpravy omezování práv léčených osob, která by se týkala používání mříží, kamer, nakládání s osobními věcmi a dalšího zasahování do práv léčených.⁹⁵

S vytýkanými tématy veřejné ochránkyně souhlasím i dnes. Propracovanější právní úprava v rámci ústavní formy léčení, konkrétně zasahování do práv léčených, dle mého názoru stále chybí. Mnohé publikace na nedostatečné materiální i personální zázemí upozorňují dodnes. Tyto podmínky však dle mého názoru nezvyšují procento recidivních pachatelů, které by trestnou činnost na dětech opakovali. Tomu nasvědčuje i statistika recidivních pachatelů, kterou zmiňuji v následující podkapitole.

4.2.5. Ambulantní ochranné léčení

Ambulantní forma je uskutečňována způsobem, kdy pachatel pravidelně navštěvuje zdravotnické zařízení, přičemž nedochází k omezení jeho svobody. Jeho výkon je možný i vedle výkonu trestu odnětí svobody.

Je možné jej uložit pachatelům za předpokladu, že dojde pravděpodobně ke splnění účelu léčby s ohledem na duševní poruchu a léčebné možnosti.⁹⁶ Tuto formu výkonu ukládá dle § 351 odst. 1 TŘ předseda senátu zdravotnickému zařízení, kde má být ambulantní forma léčení vykonána. Dle § 88 odst. 5 KŘ je nutné před nařízením ambulantního léčení předem projednat

⁹⁴ BLATNÍKOVÁ, Šárka a ZEMAN, Petr. *Evidence dat o ochranném léčení a zabezpečovací detenci v ČR: (nedostatky a možná řešení)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-182-0, s. 22.

⁹⁵ ŠABATOVÁ, Anna. *Zpráva veřejné ochránkyně práv*. Online. Kancelář veřejného ochránce práv, 2019. [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ochrana_osob/Zpravy-vyrocnivz_DET_2019_CZ.pdf.

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. s. 1492–1519.

přijetí konkrétního pacienta. Soud se může obrátit dle § 88 odst. 4 KŘ na odbor zdravotnictví příslušného krajského úřadu s žádostí o zaslání seznamu zdravotnických zařízení, které poskytují vhodné ochranné léčení. Pokud chce soud vyhledat konkrétního poskytovatele, může tak učinit skrze Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb, případně je možné se obrátit na zdravotní pojišťovnu osoby, která má léčení podstoupit.⁹⁷

4.2.6. Ochranné léčení během výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody

TZ zpravidla předpokládá v případě uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody vykonání ochranného léčení (ústavního i ambulantního) vedle tohoto trestu, nesmí však ovlivnit podmínky výkonu trestu odnětí svobody.⁹⁸ Pokud není možné léčení vykonat vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, je možné vykonat ochranné léčení i před výkonem trestu odnětí svobody a taktéž až po něm, o čemž rozhoduje otázka lepšího zajištění splnění účelu tohoto opatření.⁹⁹ Výkon upravuje § 351 a násl. TŘ a dále § 43 JŘ. Dále upravuje výkon ochranného léčení v rámci trestu odnětí svobody též § 57 VTOS. Rozhodnutí ohledně výkonu ochranného léčení nařídí předseda senátu ve vykonávacím řízení, to však za podmínky, že v dané věznici je možné ochranné léčení vykonat.¹⁰⁰ Je nutné předem zjistit možnosti typu a druhu léčby v dané věznici včetně kapacity věznice. S ohledem na fakt, že ochranné léčení trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje jeho účel, může nastat situace, kdy nepodmíněný trest odnětí svobody bude vykonán dříve než ochranné léčení. V tom případě dle § 99 odst. 4 rozhodne soud o pokračování léčby v rámci zdravotnického zařízení.

K výkonu ochranného léčení během výkonu trestu odnětí svobody dochází v rámci věznic ve specializovaných oddílech. Tyto oddíly tvoří samostatné prostory v rámci věznice a obsahují např. ubytovací, kulturní a terapeutickou místnost, přičemž účelem je snížení nebezpečnosti a pravděpodobnosti recidivy pachatelů.¹⁰¹ Jediné specializované oddělení pro sexuální delikventy v ČR se nachází ve Věznici Kuřim. Toto oddělení vzniklo v roce 1997 a zajišťuje jak ústavní, tak ambulantní léčbu. Úspěšnost léčby v rámci tohoto oddílu dokazuje i pouze 5% recidiva pachatelů,

⁹⁷ § 88 KŘ.

⁹⁸ § 83 ZSZS.

⁹⁹ § 99 odst. 4 TZ.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 3. října 1974, sp. zn. 1 Tzf 6/74.

¹⁰¹ BLATNÍKOVÁ, Šárka a ZEMAN, Petr. Ochranné léčení během výkonu trestu odnětí svobody: Možnosti a úskalí. Online. *Trestněprávní revue*. 6/2019. [cit. 2023-12-30] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfxi4s7gzpxgzrqi3q&rowIndex=0#>.

kteří zde ochranné léčení vykonají.¹⁰² Ke květnu 2023 zde vykonalo a vykonává ochranné sexuologické léčení 463 odsouzených.¹⁰³

Vysoká úspěšnost léčby v rámci Věznice Kuřim dokazuje, že investice do léčby pachatelů je účinná a jedná se dle mého názoru, a to s ohledem na nízké procento recidivních případů, o správnou cestu v zabránění opakovaného páchaní trestné činnosti.

¹⁰² VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Věznice Kuřim: Základní informace*. Online. [cit. 2023-12-31] Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-kurim/sekce/zakladni-informace>.

¹⁰³ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Věznice Kuřim: 25 let sexuologického léčení ve Věznici Kuřim*. Online. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-kurim/clanky/detail/25-let-sexuologickeho-leceni-ve-veznici-kurim>.

5. Ochrana dětí v zahraničí před sexuálními delikventy

Následující kapitola představuje přehled právní úpravy ochrany dětí před sexuálními delikventy ve vybraných evropských státech a USA. Právní ochrana v jednotlivých státech může mít různou podobu – může se jednat o různé formy rozšířených rejstříků trestů, speciální registry, ochranná opatření i tresty. Kapitola má za cíl dokázat na základě popisu právní úpravy ve vybraných státech, že Česká republika v ochraně dětí před sexuálními delikventy dle mého názoru zaostává.

Níže uvedený přehled vznikl mimo jiné na základě textů získaných od národních parlamentů prostřednictvím Evropského centra pro parlamentní výzkum a dokumentaci (European Centre for Parliamentary research and Documentation, ECPRD)¹⁰⁴, které byly poskytnuty Parlamentnímu institutu, který je organizační složkou Kanceláře Poslanecké sněmovny.¹⁰⁵

5.1. Typy zahraničních právních úprav

5.1.1. Právní úpravy založené na základě dokládání výpisu z rejstříku trestů

Jeden z nejčastěji v Evropě používaných způsobů ochrany dětí před sexuálními delikventy je dokládání výpisu (případně rozšířeného výpisu) z Rejstříku trestů při práci s dětmi, které požaduje po uchazečích o pracovní pozice zaměstnavatel (ve veřejné či soukromé sféře). Tato úprava je příznačná např. pro Rakousko, Finsko, Itálii, Lucembursko, Francii, Německo, Velkou Británii, Portugalsko, Rumunsko, Španělsko, Švédsko, Nizozemsko, Lotyšsko a Maďarsko.¹⁰⁶

Ve Francii se můžeme setkat se speciální verzí rejstříku trestů (jedná se o tzv. *le bulletin n°2 (B2)*). Tento výpis se váže na vybrané násilné a sexuální trestné činy a může o něj požádat orgán veřejné správy či některé soukromé subjekty.¹⁰⁷ Ve Finsku spadá tato úprava pod zákon o sledování trestní minulosti osob, které pracují s dětmi. Zaměstnavatel je povinen žádat výpis z rejstříku trestů u profesí, které dle § 2 finského zákona č. 504/2002, o sledování trestní minulosti osob, které pracují s dětmi, v platném znění: „*trvale a podstatně zahrnují výchovu, vyučování, péči*

¹⁰⁴ Číslo dotazu ECPRD 4321.

¹⁰⁵ Texty mi byly poskytnuty na žádost skrze paní poslankyni Mgr. Evu Decroix, MBA.

¹⁰⁶ KRAUSOVÁ, Marta, Katarína ZAKUCIOVÁ a Andrej POLÁK. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Prokazování bezúhonnosti a beztrestnosti u osob, které pracují s nezletilými ve státech EU*. 2022. Odpověď na dotaz č. 3868, poskytnuto skrze paní poslankyni Mgr. Evu Decroix, MBA.

¹⁰⁷ Zákon ze dne 2. března 1959, trestní řád, Francie, Dostupné z:

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071154/LEGISCTA000006151037/#LEGISCTA0000.

*nebo jinou péčí o nezletilého bez přítomnosti opatrovníka nebo jinou práci v osobním styku s nezletilým“.*¹⁰⁸

Italský trestní zákoník obsahuje úpravu ještě o něco přísnější. V případě, že je osoba odsouzena k trestu odnětí svobody na dobu delší než 5 let (bez ohledu na spáchaný trestný čin), je vyřazena navždy z jakékoliv veřejné funkce. Pro některé trestné činy italského trestního zákoníku musí rozsudek obsahovat doživotní zákaz pro výkon pozic ve školství či zařízeních pro děti.¹⁰⁹

V nizozemské úpravě můžeme mluvit o tzv. VOG (Verklaring Omtrent Gedrag), což lze přeložit jako certifikát bezúhonnosti. Jedná se o certifikát, který je spojován s povinností předložení v případě určitých povolání. Pokud dochází v rámci daného povolání ke kontaktu s dětmi, je jeho předložení povinné a školní zařízení by měly dbát na jeho aktuálnost. VOG není vydán v případě, že byl např. uchazeč odsouzen alespoň dvakrát za sexuální delikty.¹¹⁰

Lucemburská úprava obsahuje dva typy výpisů z rejstříku trestů – jedná se o běžný výpis (tzv. Bulletin N° 2) a speciální výpis vztahující se k trestným činům spáchaných na dětech či týkajících se dětí (tzv. Bulletin N° 5). Z výpisu Bulletin N° 5 je možné zjistit trestné činy spáchané na dětech či týkající se dětí. Současně jsou zde k nalezení rozhodnutí zakazující výkon činnosti zahrnujících pravidelný kontakt s dětmi.¹¹¹

V případě, že v některé ze spolkových zemí v Německu má uchazeč zájem o práci s nezletilými, dokládá rozšířený výpis z rejstříku trestů na základě německého zákona o trestním rejstříku a rejstříku vzdělávání, v platném znění.¹¹² Právní úprava upravuje přísnější lhůty pro zahlazování trestných činů páchaných proti dětem, přičemž právní úprava jednotlivých spolkových republik může upravovat další podmínky.

¹⁰⁸ Zákon č. 504/2002, o sledování trestní minulosti osob, které pracují s dětmi, v platném znění, Finsko. Dostupné z: https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2002/en20020504_20120926.pdf.

¹⁰⁹ Zákon č. n. 1398 ze dne 19. října 1930, trestní zákoník, Itálie (Úřední věstník č. 251 ze dne 26. října 1930), Dostupné z: <https://www.gazzettaufficiale.it/sommario/codici/codicePenale>.

¹¹⁰ Osvědčení o dobrém chování – Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). Dostupné z: <https://www.justis.nl/en/products/certificate-of-conduct>.

¹¹¹ Zákon ze dne 29. března 2013 o organizaci rejstříku trestů, Lucemburské velkovévodství. Dostupné z: <https://justice.public.lu/content/dam/justice/fr/affaires-penales/casier-judiciaire/Version-coordonnee-de-la-loi-du-29-mars-2013-relative-a-l-organisation-du-casier-judiciaire.pdf>.

¹¹² Spolkový zákon o ústředním rejstříku ve znění vyhlášeném dne 21. září 1984 (Spolková sbírka zákonů I s. 1229, 1985 I s. 195), pozměněný článkem 1 zákona ze dne 4. prosince 2022 (Spolková sbírka zákonů I s. 2146), Spolková republika Německo. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/bzrg/index.html>.

I Velká Británie vyžaduje v případě práce s dětmi výpis z rozšířeného trestního rejstříku (tzv. *enhanced Disclosure and Barring Services (DBS) check*). Některé trestné činy se po stanovené době zahlazují, existují však výjimky. Při spáchání některých trestných činů jako je např. vražda, pohlavní zneužití či znásilnění je automaticky ukládán zákaz práce s dětmi.¹¹³

Dále bych zmínila rumunskou úpravu, která je postavena dle rumunského zákona č. 118/2019, o Národním rejstříku sexuálních delikventů, v platném znění, na základě certifikátu bezúhonnosti. Ten je vyžadován, pokud jde o práci ve školství či zdravotních nebo sociálních zařízeních, ve kterých přichází osoby do styku s nezletilými, zdravotně postiženými nebo jinak zranitelnými osobami.¹¹⁴

Velmi podobná je i rakouská právní úprava, která zakotvuje v zákoně o trestním rejstříku povinnost, v případě zájmu o zaměstnání, kdy přichází osoba do styku s nezletilými, předložit výpis z trestního rejstříku o sexuálních delikventech a zákazech činnosti.¹¹⁵ Rakouský trestní zákoník umožňuje, aby soud v případě spáchání určitých trestných činů zakázal pachateli činnost, při které přicházel dříve do styku s nezletilými a která zahrnuje výchovu či dohled nebo jiný kontakt s dětmi.¹¹⁶

Rejstřík sexuálních delikventů se objevuje i ve Španělsku a je vyžadován na základě zákona o ochraně mladistvých.¹¹⁷ Švédská úprava je založená na prostém výpisu z trestního rejstříku v případě určitých činností.¹¹⁸

Na základě analýzy nejrůznějších právních úprav jsem toho názoru, že Česká republika v podchycení této problematiky zaostává jak na světové, tak i na evropské úrovni. Mnohé státy

¹¹³ *The Disclosure and Barring Service* [online]. Dostupné z:

<https://www.gov.uk/government/organisations/disclosure-and-barring-service/about#introduction-to-dbs>.

¹¹⁴ Zákon č. 118 ze dne 20. června 2019 o Národním automatizovaném registru osob, které spáchaly trestné činy sexuálního zneužívání, vykořisťování osob nebo nezletilých osob. Rumunsko. Dostupné z:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/215496>.

¹¹⁵ Federální zákon ze dne 3. července 1968 o evidenci trestních rozsudků (Strafregistergesetz 1968), Rakousko, Dostupné z:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002116>.

¹¹⁶ Spolkový zákon ze dne 23. ledna 1974, o trestných činech (trestní zákoník – StGB). Dostupné na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>.

¹¹⁷ Zákon č. 1/1996 ze dne 15. ledna 1996, o právní ochraně nezletilých, kterým se částečně mění občanský zákoník a zákon o občanském soudním řízení, Španělsko, Dostupné z: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1996-1069>.

¹¹⁸ Výpisy z policejního rejstříku pro zaměstnání ve škole nebo v předškolním zařízení [online]. [cit. 2022-07-01] Dostupné z: <https://polisen.se/en/services-and-permits/police-record-extracts/police-record-extracts-for-employment-in-a-school-or-a-preschool/>.

EU již přijali nejrůznější mechanismy, které k ochraně dětí přispívají. V komparaci se zahraniční úpravou shledávám českou úpravou nedostatečnou a návrhy novelizace popisují v následující šesté kapitole.

5.1.2. Práce ve školství

Právní řády, pro které je příznačná nemožnost práce ve školství v případě, že jsou tyto osoby trestané, mimo jiné, i za sexuální trestné činy, nejsou v Evropě nikterak neobvyklé. Typické státy s tímto typem úpravy jsou Bulharsko, Litva, Estonsko, Chorvatsko, Lotyšsko, Maďarsko, Slovinsko, Řecko či Slovensko. Najdeme i státy, kde práce s dětmi u pedagogických pracovníků není možná ani po zahlazení trestných činů (na rozdíl od české úpravy), jedná se např. o Estonsko, Litvu, Slovensko, Lotyšsko či Maďarsko. Lotyšsko a Maďarsko navíc tento zákaz vztahují obecně na všechny druhy práce s dětmi, ne pouze na pedagogické pracovníky.¹¹⁹

5.1.3. Trest zákazu činnosti, která zahrnuje kontakt s dětmi

Mnohé evropské státy, např. Itálie, Portugalsko, Rakousko, Velká Británie či Maďarsko, v rámci své právní úpravy zakotvují typ trestu, na základě kterého je možné uložit zákaz výkonu povolání, při kterém by pachatelé přišli do styku s dětmi. Velká Británie v určitých případech dokonce tento typ trestu ukládá automaticky. Francie či Slovinsko ve svých právní řádech upravují také povinnost soudu nebo policie informovat vybraná zařízení, jakožto prevenci před možným utajováním trestního stíhání či odsouzení ze strany pachatele.¹²⁰

5.2. Registry sexuálních delikventů

5.2.1. Právní úprava Velké Británie

V roce 1997 zavedla Velká Británie první právní úpravu (*Sex Offenders Act 1997*), která ukládala povinnost osobám odsouzeným za vybrané trestné činy, aby poskytli policii zákonem stanovené informace a nahlašovali případné změny. Policie následně tyto záznamy vedla neveřejně po zákonem stanovenou dobu, čímž došlo k zavedení registru sexuálních delikventů.¹²¹ V roce 2003 zavedla Velká Británie nový zákon (zákon o sexuálních trestných činech – *Sexual Offences Act 2003*), který nahradil zákon z roku 1997 a dodnes je právním základem pro registr sexuálních

¹¹⁹ KRAUSOVÁ, Marta, Katarína ZAKUCIOVÁ a Andrej POLÁK. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Prokazování bezúhonnosti a beztrestnosti u osob, které pracují s nezletilými ve státech EU*. 2022. Odpověď na dotaz č. 3868, poskytnuto skrze paní poslankyni Mgr. Evu Decroix, MBA.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Zákon o sexuálních delikventech z roku 1997. Velká Británie. Online. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/51/enacted>.

delikventů ve Velké Británii. Na základě tohoto zákona dochází k registraci informací o pachatelích vybraných sexuálních trestných činů.¹²²

Zákon o protispolečenském chování, kriminalitě a policii z roku 2014 (*The Anti-social Behaviour, Crime and Policing Act 2014*) novelizoval zákon o sexuálních trestných činech z roku 2003 a zavedl dva druhy civilních příkazů. Před novelizací zákonná úprava znala tři civilní příkazy – informační (*notification order*), preventivní (*sexual offences prevention order, SOPO's*) a cestovní (*foreign travel order, FTO*). Dnešní úprava zakotvuje dva druhy civilních příkazů – příkaz k předcházení sexuální újmy (*sexual harm prevention order*) a příkazy sexuálního nebezpečí (*sexual risk orders*).¹²³

Příkaz k předcházení sexuální újmy se možné uplatit na všechny, kteří byli odsouzeni za sexuální či násilný trestný čin a představují riziko pro britskou společnost, děti či osoby v zahraničí. Příkaz sexuálního nebezpečí je možné uložit komukoliv, kdo pro britskou společnost, děti či osoby v zahraničí představuje i pouhé nebezpečí (avšak nemusí dojít k odsouzení takové osoby). Oba druhy příkazů jsou postaveny na ukládání omezení či stanovování „*pozitivních*“ požadavků na pachatele či nebezpečné osoby. Těmito omezeními mohou být např. omezení užívání internetu či zákaz vycestovat. Základem pro britskou úpravu registrace delikventů je neveřejný národní registr delikventů sexuálních a násilných trestných činů (*the Violent and Sex Offender Register (ViSOR)*). Britské Ministerstvo vnitra a Ministerstvo spravedlnosti však nyní pracuje na zavedení nového systému ochrany, který by měl v budoucnu ViSOR nahradit.¹²⁴

Další zajímavou britskou úpravou, která má za úkol chránit děti, je Program pro odhalování sexuálních delikventů (též známý jako „*Sarah's Law*“), který vznikl v roce 2008 a funguje v Anglii a ve Walesu. Ve Skotsku a Severním Irsku fungují jinak nazvané programy na podobném principu. Tento program umožňuje rodičům, poručíkům či opatrovníkům podat formální žádost policii, pokud mají pocit, že by určitá osoba mohla být potenciálně nebezpečná pro jejich dítě. Policie následně v případě kladného vyřízení žádosti může těmto vybraným osobám poskytnout informace, zdali podezřelý v minulosti spáchal sexuální trestný čin na dítěti či jiný čin, kvůli kterému by mohl být tento pachatel pro dítě nebezpečný. Policie však informace poskytne pouze

¹²² Zákon o sexuálních trestných činech z roku 2003. Velká Británie. Online. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents>.

¹²³ Pokyny k části 2 zákona o sexuálních trestných činech z roku 2003. Velká Británie. Online. Roč. 2023. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1148607/Part_2_Guidance_March_2023_FINAL_3003.pdf.

¹²⁴ Tamtéž.

v případě, že se jedná o zákonný postup poskytnutí, který je pro ochranu dítěte nezbytný a přiměřený z ohledu na hrozící nebezpečí.¹²⁵

5.2.2. Právní úprava USA

5.2.2.1. Historie federální úpravy

Registr sexuálních delikventů v USA funguje již dlouhá léta, a to na státní i federální úrovni. Jedná se o veřejně přístupné registry, což bývá často středem kritiky. Veřejný přístup k informacím ohledně sexuálních delikventů totiž často zásadně narušuje společenské vztahy a pachatelé mají následně tendenci dále páchat trestnou činnost či se zvyšují sebevražedné tendence u těchto osob. Na státní úrovni se též setkáváme i se „zakázanými zónami“, ve kterých se tito pachatelé nemohou zdržovat či bydlet, a to s hledem na vyšší výskyt dětí (obecně tedy např. v blízkosti škol). Úprava problematiky sexuálních delikventů v USA je oproti té evropské velmi radikální, avšak lze se od ní na základě komparace učit.

V rámci historického právního vývoje registru sexuálních delikventů (na federální úrovni, jelikož národní úroveň se může u jednotlivých států lišit) bych zmínila *Jacob Wetterling Crimes Against Children Registration Act* (zákon o registraci trestných činů proti dětem) z roku 1994, který zakotvil základy pro registrování pachatelů vybraných sexuálních trestných činů, zatím však pouze lokálního charakteru. Na základě tohoto zákona byla též vytvořena definice „*sexuálně násilných predátorů*“ (*Sexually Violent Predators*), u kterých bylo každých 90 dní ověřováno jejich místo bydliště a doživotně byli zapsáni v registru sexuálních delikventů. V roce 1996 byl přijat federální zákon (*Megan's Law*), který stanovil povinnost zveřejňování informací o těchto pachatelích, pokud si to žádá ochrana společnosti. V roce 1996 byla zřízena též federální databáze sexuálních delikventů, která však sloužila pouze pro orgány činné v trestním řízení. Následně byl v roce 1998 přijat zákon (*Departments of Commerce, Justice, and State, the Judiciary, and Related Agencies Appropriations Act*), který zakládal povinnost jednotlivých států USA, aby došlo k zapojení jejich národních registrů do registru federálního a též další povinnosti související s registrací na národní úrovni. Dále bych zmínila federální zákon z roku 2006 (*the Sex Offender Registration and Notification Act* (SORNA), též známy jako *Adam Walsh Child Protection and Safety Act*), který zavedl pravidla pro jednotlivé státy, jak mají delikventy registrovat, generalizoval kategorizaci pachatelů, zavedl nová pravidla v souvislosti s informační povinností pachatelů a na základě tohoto zákona došlo k vytvoření specializovaného úřadu, který spadá

¹²⁵ SARSAS. *Sarah's Law* [online]. Dostupné z: <https://www.sarsas.org.uk/resources/sarahs-law/>.

pod Ministerstvo spravedlnosti a mimo jiné koordinuje oznamování a registraci (*Office of Sex Offender Sentencing, Monitoring, Apprehending, Registering, and Tracking (SMART Office)*). Zákonem z roku 2016 (*International Megan's Law to Prevent Child Exploitation and Other Sexual Crimes Through Advanced Notification of Traveling Sex Offenders*) byla dále zavedena povinnost pachatelů oznamovat zamýšlené cesty do zahraničí a s nimi související informace.¹²⁶

5.2.2.2. Problematika registrů sexuálních delikventů v USA

V USA je právní úprava sexuálních trestných činů velkým tématem. K dubnu 2022 bylo v registrech sexuálních delikventů zaregistrováno celkem 767.023 pachatelů. Zásadním problémem v rámci registrů je veřejný přístup k těmto záznamům, který je často problémem pro opětovné zařazení pachatelů zpět do společnosti, následně dochází k recidivním tendencím pachatelů, psychickým problémům či ke zvyšování nezaměstnanosti. Americká úprava je založená na až doživotním odsouzení pachatele k registraci v těchto registrech a neusiluje o reintegraci pachatelů. Registry totiž o pachateli sexuálního trestného činu volně zveřejňují informace, jako jsou jméno, místo bydliště, jeho trestní historie, pracoviště či školní zařízení, kam dochází, státní poznávací značka jeho vozidla apod. Kritizovaná je též nedostatečná federální úroveň právní úpravy, která sice stanovuje obecná pravidla pro registraci pachatelů, avšak národní úpravy si následně samy definují, které sexuální trestné činy budou spadat pod povinnost registrace a současně si definují i kritéria pro jednotlivé pachatele, kteří poté spadají pod povinnost registrace.¹²⁷ Problematiká je i registrace dětí, jelikož často nejde o sexuálně násilné predátory, avšak federální úroveň zakládá povinnost registrace pro osoby od 14 let, přičemž národní úprava může zvolit registraci osob i mladších.¹²⁸ Až 70 % sexuálních trestných činů je totiž páčáno dětmi, které jsou o něco starší než jejich oběti, či „kamarádi“, kteří spáchají trestný čin z důvodu impulsivního chování či z jiného důvodu, nemusí však být do budoucna pro společnost natolik nebezpeční. Národní úpravy často nakládají s dětskými pachateli jako s dospělými, což může být velice problematické pro jejich životy. Dle mého názoru též nedochází k naplnění účelu registrů, tedy k ochraně společnosti před recidivou nebezpečnými pachateli, což dokazují též provedené

¹²⁶ ÚŘAD PRO TRESTÁNÍ, SLEDOVÁNÍ, ZADRŽENÍ, REGISTRACI A SLEDOVÁNÍ PACHATELŮ SEXUÁLNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ. Legislativní historie federální registrace a oznamování sexuálních delikventů. Online. [cit. 2024-1-11]. Dostupné z: <https://smart.ojp.gov/sorna/current-law/legislative-history>.

¹²⁷ AMOS, Madelyn. Have Sex Offender Laws Gone Too Far? Online. *The Public Purpose*. 2023. [cit. 2024-01-11] Dostupné z: https://thepublicpurpose.com/2023/03/05/have-sex-offender-laws-gone-too-far/?fbclid=IwAR1hccXXOwpmiy32480ZWPOieLN64UtdPxW0fze-ZwO_LWPBg8I5ALRuli0.

¹²⁸ BLACKBURN, Maria. The Harms of Placing Kids on Sex Offender Registries. Online. *Public Health*. Roč. 2022. [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: <https://magazine.jhsph.edu/2022/harms-placing-kids-sex-offender-registries>.

studie.¹²⁹ Dochází tím též k přehlčení systému orgánů činných v trestním řízení a ke zbytečné finanční náročnosti těchto opatření.¹³⁰

5.2.3. Právní úprava Evropské unie

Pokud jde o registry sexuálních delikventů, obecná úprava v rámci Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) v článku 10 upravuje zpracování osobních údajů v rámci rozsudků v trestních věcech a trestných činů, toto zpracování má být prováděno pouze „*pod dozorem orgánu veřejné moci nebo pokud je oprávněné podle práva Unie nebo členského státu poskytujícího vhodné záruky, pokud jde o práva a svobody subjektů údajů. Jakýkoli souhrnný rejstřík trestů může být veden pouze pod dozorem orgánu veřejné moci.*“ Současně Směrnice o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii zavedení registru sexuálních trestných činů v rámci národních úprav členských států předpokládá. Bod 43 preambule této směrnice však dále dodává, že by takováto úprava měla být v souladu s ústavními zásadami států a právní úpravou ochrany údajů. Z toho důvodu by k takovému registru měly mít ideálně případně přístup pouze soudní či donucovací orgány.¹³¹ Není tedy pravděpodobné, že by se státy Evropské unie mohly inspirovat právní úpravou USA v souvislosti s volně přístupnými veřejnými registry sexuálních delikventů. Neveřejný registr sexuálních delikventů zavedla již např. Francie¹³² či Portugalsko.¹³³

5.3. Trest zákazu činnosti

Směrnice o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii ve článku 10 upravuje problematiku zákazu činnosti z důvodu odsouzení. Tato směrnice v této části z důvodu prevence recidivního chování pachatelů umožňuje členským státům, aby zavedly úpravu, která bude zabraňovat odsouzeným ve výkonu profesních činností,

¹²⁹ LETOURNEAU, Elizabeth a Luke MALONE. 9-Year-Olds Are Being Forced to Register as Sex Offenders. That Might Finally Change. *Slate* [online]. 2022. [cit. 2024-1-12] Dostupné z: <https://slate.com/news-and-politics/2022/02/john-walsh-sex-offender-registry-change.html>.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Bod 43 preambule směrnice o směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011, o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV.

¹³² *File of perpetrators of sexual or violent offenses (Fijais)*. Online. Republique Francaise. [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F34836?lang=en>.

¹³³ *More than 5,000 child sex offenders are registered*. Online. Safe Communities Portugal. [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.safecomunitiesportugal.com/more-than-5000-child-sex-offenders-are-registered/>.

v rámci kterých přichází pachatel k přímému nebo pravidelnému kontaktu s dětmi. Zákaz činnosti na národní úrovni je možné stanovit jak dočasně, tak trvale.

5.3.1. Právní úprava Slovenska

Slovenská úprava uložení doživotního trestu zákazu činnosti (dle Směrnice o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii) za spáchání vybraných trestných činů umožňuje. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, v platném znění (dále jen „**Trestný zákon**“) v § 61 odst. 2 stanovuje možné uložení trestu zákazu činnosti na jeden rok až deset let. Avšak § 61 odst. 4 a 5 Trestného zákoníku umožňují soudu, aby došlo k uložení trestu zákazu činnosti i na doživotí. Je tomu tak v případě, že je pachatel odsouzený za vybrané trestné činy, mezi které zákonodárce zařadil právě trestné činy jako znásilnění, sexuální násilí, sexuální zneužívání či trestné činy související s výrobou nebo jiným nakládání s dětskou pornografií. Pachatel však musel vybraný trestný čin spáchat na dítěti a v těchto případech je uložení doživotního zákazu fakultativní. Zákonodárce zvolil dle komentářové literatury možnost uložení doživotního trestu zákazu činnosti právě u těchto trestných činů (za splnění dalších zákonných podmínek) z důvodu potřebného znemožnění dalšího styku s dětmi v rámci výkonu pracovních činností, jelikož podmínky pro uložení tohoto doživotního trestu budou splňovat právě pedagogičtí pracovníci, pracovníci v dětských domovech, dětské psychologové apod. V případech dle § 61 odst. 5 Trestného zákonu uloží soud doživotní trest zákazu činnosti obligatorně.¹³⁴

¹³⁴ STRÉMY, Tomáš. *Trestný zákon: komentár*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2022-. ISBN 978-80-7676-429-3, s. 410.

6. Návrhy nové české právní úpravy

Ochrana dětí před recidivou pachatelů páchajících trestné činy na dětech a její právní úprava je v České republice stále velmi diskutovaným politickým tématem. V této kapitole si dovoluji představit úskalí připravovaného návrhu registru sexuálních delikventů, který se začal připravovat v roce 2023.

O nutnosti této úpravy se v začalo mluvit již na konci roku 2022. Registr měl dle původního zamýšlení fungovat již od 1. ledna 2024. Ačkoliv se zatím nenalezla politická shoda na podobě tohoto vládního návrhu, jsou známy jeho hrubé obrysy, které vyplynuly ze schůze zástupců ministerstev v říjnu roku 2023.

6.1. Zpětný zápis osob

Za hlavní aspekt, u kterého ve společnosti nevládne shoda, je zpětný zápis osob, které spáchaly trestný čin již před účinností připravované úpravy. Ve společnosti často rezonuje mínění na neefektivnost registru v případě, že by zpětný zápis pachatelů neobsahoval. Zpětný zápis však naráží na problematiku retroaktivity. V případě, že by byl tzv. dětský certifikát postaven na koncepci ochranného opatření, narážel by na dikci § 3 odst. 2 TZ, dle kterého se o ochranném opatření rozhoduje podle zákona, který je účinný v době rozhodování o uložení ochranného opatření. Pokud by byl zápis v registru brán jako nový druh ochranného opatření, nebylo by možné zpětně uložit toto ochranné opatření již odsouzeným pachatelům. Předsedkyně podvýboru pro problematiku domácího a sexuálního násilí Mgr. Ing. Taťána Malá však navrhla, aby byl zápis v rejstříku trestů proveden formou prokázání bezúhonnosti, přičemž pro určitá povolání by platila povinnost doložení rozšířeného výpisu rejstříku trestů, ve kterém by trestné činy spáchané proti dětem byly zaznamenávány.

Pokud jde o formu rozšířeného výpisu z rejstříku trestů, po právní stránce v tomto pojetí nevidím problém. Nahlédnout je možné i do zahraničních právních úprav, ve kterých rozšířený výpis z rejstříku trestů již funguje.

6.2. (Ne)veřejnost registru

Registr sexuálních delikventů v USA, který jsem již přiblížila v minulé kapitole, je registrem veřejným. Dle mého názoru se jedná o velmi kontroverzní téma, které pachatele ze společnosti vylučuje a nedává mu prostor pro nápravu. Naopak neveřejné registry dle mého názoru naplňují svůj účel ochrany před opakovanou sexuálně motivovanou trestnou činností

obdobně dostatečně, přičemž zároveň chrání osobní údaje osob a umožňuje hladší reintegraci pachatelů. Evropská úprava zároveň předpokládá neveřejnost těchto případných národních registrů (viz kapitola 5.10.).

6.3. (Ne)automatický průpis a doba zápisu

Ministerstvo spravedlnosti navrhlo, aby se zápis v registru nekonal automaticky, ale měl by záviset na rozhodnutí soudu. Zápis do této rozšířené části rejstříku trestů by zabránil zápisu pachatelů, kteří pro děti nebezpeční nemusí být.¹³⁵ Dle posledních zpráv by však zápis měl být automatický pro vybrané trestné činy.

Sama považuji automatický průpis do rozšířené části rejstříku jako vhodnější. Vnímám automatický zápis jako nejúčinnější řešení této ochrany. Za problematické však považuji potenciální případy, kdy by se trestná činnost mladistvých propisovala do registru automaticky, stejně jako u dospělých pachatelů. Problematika zápisu mladistvých do registrů sexuálních delikventů je kontroverzním tématem i v USA, a to proto, že nebezpečnost mladistvých pachatelů často nedosahuje takové intenzity, aby došlo k jejich zápisu do tohoto typu registrů, čímž dochází k velkému zásahu do jejich životů.

Za vhodné řešení bych považovala úpravu, která by v případě mladistvých pachatelů podmiňovala zápis do registrů sexuálních delikventů rozhodnutím soudu, přičemž u dospělých pachatelů by průpis proběhl automaticky.

Diskutovaná je v současné době i doba trvání tohoto zápisu. S ohledem na institut zahlazení by vybrané trestné činy měly i nadále zůstat viditelné v této evidenci pro budoucí zaměstnavatele či vybrané činnosti, v opačném případě by nová úprava ztrácela smysl. V některých právních úpravách jsou informace o pachatelích v registrech vedeny i doživotně. Těmito úpravami bych se nebála inspirovat, jelikož ochrana dětí je dle mého názoru přednější než umožnění pachatelům návratu do práce, při které přichází do styku s dětmi.

6.4. (Ne)povinnost žádat výpis z rozšířeného rejstříku trestů

Na účinnosti nového registru sexuálních delikventů bude záviset i výčet činností, resp. povolání, u kterých bude zaměstnavatel od svých zaměstnanců či uchazečů o tyto pozice povinen požadovat tento výpis. Politické spektrum se v současné době neshodlo na výčtu činností, které

¹³⁵ ŠAMANOVÁ, Dáša. *Registr sexuálních delikventů se zasekl* [online]. 2023. [cit. 2024-01-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-registr-sexualnich-delikventu-se-zasekl-40443258>.

bude pachatelům se zápisem ve speciální části rejstříku trestů znemožněno vykonávat. Stále však dle mého názoru budou existovat různé činnosti, pro které nebude potřeba dokládat tento výpis a zároveň při nich bude docházet ke kontaktu s dětmi. Odborná společnost v současné době dává za příklad založení spolku, který následně může pořádat dětské tábory či jiné dětské volnočasové aktivity. Registr však jednoznačně přispěje k razantnějšímu zvýšení ochrany dětí a současně se česká úprava přiblíží standardu ochrany evropských i mimoevropských států.

Závěr

Práce se zabývala trestními sankcemi ve vztahu k ochraně dětí před recidivním chováním pachatelů. Primárně jsem se ve své práci zaměřila na komparaci se zahraniční úpravou a zhodnocení připravované novely, která do českého právního řádu přinese v nejbližších letech nový institut registru sexuálních delikventů, který bude ve vztahu k pachatelům promítán ve formě speciální části rejstříku trestů.

Současnou právní úpravu trestních sankcí včetně trestních sazeb hodnotím jako dostatečnou. Co se však týče ochrany před recidivním chováním pachatelů, za nedostatečný považuji trest zákazu činnosti, který není možné uložit pro činnosti, v souvislosti se kterými nebyl čin spáchán. Nedostatečná je i jeho omezená doba trvání resp. poté vznikají právní mezery, které jsou však v jiných státech podchycené právě registrem sexuálních delikventů. Stejně tak ochranná opatření mají své nedostatky, které jsou však spíše procesního charakteru ve vztahu k pachatelům.

Zásadní roli v rámci ochrany dětí tedy hraje připravovaný návrh registru sexuálních delikventů, jehož finální podobu zatím neznáme. Vláda ČR zatím představila pouze hrubé obrysy této nové úpravy, přičemž je složité dojít k podobě, která by úspěšně prošla celým legislativním procesem.

Institut registru sexuálních delikventů v zahraničních úpravách není žádnou novinkou. Mnohé státy s touto úpravou pracují již dlouhá léta, a to ať v rámci EU, tak v mimoevropských státech. Dosti radikální úpravou jsou registry v USA, které jsou veřejně přístupné a více dbají na ochranu dětí a společnosti před vybranými pachateli, nežli na hladkou reintegraci pachatelů zpět do společnosti.

Připravovaný návrh by tedy mohl posílit českou úpravu, která by se tak zařadila mezi další evropské státy, které sexuálních delikventům tímto způsobem čelí. Zároveň by jednoznačně předešel páchání mnohé trestné činnosti na dětech, která je páchána právě z důvodu nedostatečné úpravy. Návrh však naráží na problematiku retroaktivity v rámci trestního práva, která by mohla být překonána formou rozšíření institutu bezúhonnosti, ve kterém nebude mít tento zápis formu trestní sankce.

V rámci jakékoliv nové úpravy dle mého názoru přichází do popředí otázka proporcionality. V případě zavedení registru sexuálních delikventů mi nepřijde vhodné následovat úpravu americkou v souvislosti s veřejným přístupem k těmto údajům. Řekla bych, že evropské

právo stojí stále více na základě reintegrace pachatelů. Jsem si vědoma toho, že pro mnohé pachatele bude jejich zápis překážkou v dalším výkonu jejich povolání či jiné činnosti, při které přichází do kontaktu s dětmi, do které jednoznačně v rámci svého života investovali plno úsilí. Ochrana dětí před recidivním chováním těchto pachatelů by však měla být přednější.

Seznam použitých zkratek

ZSVM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), v platném znění
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, v platném znění
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
ÚPD	Úmluva o právech dítěte
ZOTČ	zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, v platném znění
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění
ZRT	zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, v platném znění
ZZ	zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
KŘ	Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění
OSN	Organizace spojených národů
ZSZS	zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, v platném znění
JŘ	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
VTOS	zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

GŘIVNA, Tomáš. *Oběti trestných činů: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-793-4, str. 18–31

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář. 3. vyd., v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9.

FRYŠTÁK, Marek. Procesní postavení svědka (poškozeného) a jeho výslech v přípravném řízení. *Trestněprávní revue*. 2014, roč. 13, č. 10.

GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1201-6.

DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.

WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-419-9.

BLATNÍKOVÁ, Šárka a ZEMAN, Petr. *Evidence dat o ochranném léčení a zabezpečovací detenci v ČR: (nedostatky a možná řešení)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-182-0.

STRÉMY, Tomáš. *Trestný zákon: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2022-. ISBN 978-80-7676-429-3.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Odbor statistik rozvoje společnosti. Kriminalita v ČR a EU: Kriminalita, nehody [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023, Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/202415465/08000922.pdf/3ec52ba8-9a43-4a30-a9eb-fla9955965b6?version=1.1>

CHMELÍK, Jan. *Otázky spojené s mravnostní trestnou činností – I. část* [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/otazky-spojene-s-mravnostni-trestnou-cinnosti-i-cast_fda541ee-85de-4a77-bcff-ddf47408a78a

Vývoj registrované kriminality v roce 2022 [online]. Odbor komunikace a vnějších vztahů policejního prezidia ČR, 2023. [cit. 2023-03-16] Dostupné také z:

<https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx>

The Disclosure and Barring Service helps employers make safer recruitment decisions [online].

Dostupné také z: <https://www.gov.uk/government/organisations/disclosure-and-barring-service/about>

MRÁZ, Miroslav. *Prokazování potřebnosti osobního údaje zaměstnavatelem* [online]. 14. 7.

2015. [cit. 2023-03-20] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prokazovani-potrebnosti-osobniho-udaje-zamestnavatelem-98340.html>

ČÁDOVÁ, Jitka. *Problematika zaměstnávání osob se záznamem v rejstříku trestů – zhodnocení stávající praxe v ČR*. Probační a mediační služba ČR: Republikový výbor pro prevenci

kriminality, 2015. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/tiskova-zprava-ze-zasedani-republikoveho-vyboru-pro-prevenci-kriminality-112246.aspx>

Osvědčení o dobrém chování – Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). Dostupné z:

<https://www.justis.nl/en/products/certificate-of-conduct>.

HAVLÍKOVÁ, Petra a ŠMÍDOVÁ, Iva. *Bagatelizace a nerovnost – analýza rozsudků sexuálního a domácího násilí*. Online. 2023. Dostupné

z: <https://www.profem.cz/shared/clanky/1072/profem-prezentace.pdf>.

BAYEROVÁ, Monika a ZEŽULOVÁ, Jana. *Komerční sexuální zneužívání v mezinárodních*

dokumentech a v právním řádu České republiky. Online. *Právní rozhledy*. 2000, č. 7. [cit. 2023-

11-20] Dostupné z: [https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgbpxa4s7g5pxgxzshe4q&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search)

[document.seam?documentId=nrptembqgbpxa4s7g5pxgxzshe4q&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgbpxa4s7g5pxgxzshe4q&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search).

BLATNÍKOVÁ, Šárka. Pachatelé komerčního sexuálního zneužívání dětí v ČR – informace z výzkumu. Online. *Trestněprávní revue*. 2010, č. 11. [cit. 2023-11-20] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgbpxi4s7geyv6427gm2tk&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

VORŠÍSEK, Václav. Mezinárodněprávní ochrana lidských práv ve světle základních dokumentů a iniciativ. *Právní rozhledy* [online]. 4/1995. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzgvpxa4s7grpxgxzrgy4a&groupIndex=3&rowIndex=0&refSource=search-facets>

ŠTURMA, Pavel. *Právní slovník*. Online. 3. vydání. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhf64zrguxhm6lcn5zf64dsn5pwy2leonvwex3qojqxmyk7n5zw4&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>

VLÁDA ČR. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* [online]. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-obcanskyh-a-politickyh-pravech-19851/>

Právní rozhledy: Vláda: K ratifikaci Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, kulturních a sociálních právech [online]. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrg5pxa4s7gizf6427nfuxa&groupIndex=2&rowIndex=0&refSource=search>

Úmluva o právech dítěte a související dokumenty [online]. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. 2016. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Úmluva+o+právech+dítěte+%2B+Opční+protokol.pdf/c16c9289-c329-d088-1c1f-d8b7db3c26c1>

Vláda projedná návrh redefinice trestného činu znásilnění. *Advokátní deník* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/12/19/vlada-projedna-navrh-redefinice-trestneho-cinu-znasilneni/>

VRÁTNÁ, Marcela. Analýza rozsudků krajských soudů ČR, část I.: Kdo jsou nejčastějšími pachatelé znásilnění dětí mladších patnácti let? Léčit nebo trestat? *Právní prostor* [online]. [cit. 2023-12-29]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/analiza-rozsudku->

[krajnskych-soudu-cr-cast-i-kdo-jsou-nejcastejsimi-pachateli-znasilneni-deti-mladsich-patnacti-let-lecit-nebo-trestat#link-note-2](https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/analyza-rozsudku-krajskych-soudu-cr-cast-ii-lisi-se-tresty-deviantnich-a-nedeviantnich-pachatelu-znasilneni-deti-jak-se-deviantni-pachatele-ke-svemu-cinu-v-ramci-trestniho-rizeni-staveli)

VRÁTNÁ, Marcela. Analýza rozsudků krajských soudů ČR, část II.: Liší se tresty deviantních a nedeviantních pachatelů znásilnění dětí? Jak se deviantní pachatelé ke svému činu v rámci trestního řízení stavěli? *Právní prostor* [online]. [cit. 2023-12-29]. Dostupné z:

<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/analyza-rozsudku-krajskych-soudu-cr-cast-ii-lisi-se-tresty-deviantnich-nedeviantnich-pachatelu-znasilneni-deti-jak-se-deviantni-pachatele-ke-svemu-cinu-v-ramci-trestniho-rizeni-staveli>

VRÁTNÁ, Marcela. Analýza rozsudků krajských soudů ČR, část III.: Mírné a nespravedlivé tresty za znásilnění dětí? *Právní prostor* [online]. [cit. 2023-12-29]. Dostupné z:

<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/analyza-rozsudku-krajskych-soudu-cr-cast-iii-mirne-nespravedlive-tresty-za-znasilneni-deti>

MIFEK, Jan. „Pornografické trestné činy“ z pohledu judikatury Nejvyššího soudu ČR.

Online. *Trestněprávní revue*. Roč. 2023, č. 4. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: [https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgnpxi4s7grpxgxzrhe4q&rowIndex=0#)

[document.seam?documentId=nrptembsgnpxi4s7grpxgxzrhe4q&rowIndex=0#](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgnpxi4s7grpxgxzrhe4q&rowIndex=0#)

TIBITANZLOVÁ, Alena. Trestněprávní rozbor dokumentu V síti – 1. část: Právní kvalifikace jednání predátorů. Online. *Bulletin advokacie*. 2022, č. 10. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z:

[https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgipweyk7geyf6427gmya&groupIndex=0&rowIndex=0)

[document.seam?documentId=nrptembsgipweyk7geyf6427gmya&groupIndex=0&rowIndex=0](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgipweyk7geyf6427gmya&groupIndex=0&rowIndex=0).

BLATNÍKOVÁ, Šárka a ZEMAN, Petr. Ochranné léčení během výkonu trestu odnětí svobody: Možnosti a úskalí. Online. *Trestněprávní revue*. 6/2019. [cit. 2023-12-30]. Dostupné z:

[https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpxi4s7gzpxgxzrgi3q&rowIndex=0#)

[document.seam?documentId=nrptembrhfpxi4s7gzpxgxzrgi3q&rowIndex=0#](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpxi4s7gzpxgxzrgi3q&rowIndex=0#)

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Věznice Kuřim: Základní informace*. Online. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: [https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-](https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-kurim/sekce/zakladni-informace)

[kurim/sekce/zakladni-informace](https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-kurim/sekce/zakladni-informace).

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Věznice Kuřim: 25 let sexuologického léčení ve Věznici Kuřim*. Online. [cit. 2023-12-31]. Dostupné z: [https://www.vscr.cz/organizacni-](https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-kurim/clanky/detail/25-let-sexuologickeho-leceni-ve-veznici-kurim)

[jednotky/veznice-kurim/clanky/detail/25-let-sexuologickeho-leceni-ve-veznici-kurim](https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-kurim/clanky/detail/25-let-sexuologickeho-leceni-ve-veznici-kurim).

SARSAS. Sarah's Law. Dostupné z: <https://www.sarsas.org.uk/resources/sarabs-law/>

ÚŘAD PRO TRESTÁNÍ, SLEDOVÁNÍ, ZADRŽENÍ, REGISTRACI A SLEDOVÁNÍ
PACHATELŮ SEXUÁLNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ. Legislativní historie federální registrace a
oznamování sexuálních delikventů. Online. [cit. 2024-1-11] Dostupné
z: <https://smart.ojp.gov/sorna/current-law/legislative-history>.

AMOS, Madelyn. Have Sex Offender Laws Gone Too Far? Online. *The Public Purpose*. 2023.
[cit. 2024-1-11]. Dostupné z: https://thepublicpurpose.com/2023/03/05/have-sex-offender-laws-gone-too-far/?fbclid=IwAR1hccXXOwpmiy32480ZWPOieLN64UtdPxW0fze-ZwO_LWPBg8I5ALRuli0 [cit. 2024-01-11].

BLACKBURN, Maria. The Harms of Placing Kids on Sex Offender Registries. Online. *Public Health*. Roč. 2022. [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: <https://magazine.jhsph.edu/2022/harms-placing-kids-sex-offender-registries>.

LETOURNEAU, Elizabeth a Luke MALONE. 9-Year-Olds Are Being Forced to Register as Sex Offenders. That Might Finally Change. *Slate* [online]. 2022. [cit. 2024-01-12]. Dostupné z: <https://slate.com/news-and-politics/2022/02/john-walsh-sex-offender-registry-change.html>.

File of perpetrators of sexual or violent offenses (Fijais). Online. Republique Francaise. [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F34836?lang=en>.

More than 5,000 child sex offenders are registered. Online. Safe Communities Portugal. [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.safecommunitiesportugal.com/more-than-5000-child-sex-offenders-are-registered/>.

ŠAMANOVÁ, Dáša. *Registr sexuálních delikventů se zasekl* [online]. 2023. [cit. 2024-01-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-registr-sexualnich-delikventu-se-zasekl-40443258>.

Vývoj registrované kriminality v roce 2023 [online]. MORAVČÍK, Ondřej a Jakub VINČÁLEK. [cit. 2024-02-05]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>

ŠABATOVÁ, Anna. *Zpráva veřejné ochránkyně práv*. Online. Kancelář veřejného ochránce práv, 2019. [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ochrana_osob/Zpravy-vyrocní/VZ_DET_2019_CZ.pdf.

UNITED NATIONS. *Optional Protocol to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights* [online]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/OProtocol_en.pdf.

Pokyny k části 2 zákona o sexuálních trestných činech z roku 2003. Velká Británie. Online. Roč. 2023. Dostupné

z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1148607/Part_2_Guidance_March_2023_FINAL_3003.pdf.

3. Seznam použitých právních předpisů

ČR

zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech, v platném znění

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, v platném znění

zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, v platném znění

zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, v platném znění

zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění

zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění

zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v platném znění

zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, v platném znění

zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění

zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, v platném znění

zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění

vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy

zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění

EU

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011, o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV

Spolková republika Německo

Gesetz über das Zentralregister und das Erziehungsregister

- Spolkový zákon o ústředním rejstříku ve znění vyhlášeném dne 21. září 1984 (Spolková sbírka zákonů I s. 1229, 1985 I s. 195), naposledy pozměněný článkem 1 zákona ze dne 4. prosince 2022 (Spolková sbírka zákonů I s. 2146), Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/bzrg/index.html>

Španělsko

Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor, de modificación parcial del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil

- Zákon č. 1/1996 ze dne 15. ledna 1996, o právní ochraně nezletilých, kterým se částečně mění občanský zákoník a zákon o občanském soudním řízení, Španělsko, Dostupné z: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1996-1069>

Itálie

- Zákon č. n. 1398 ze dne 19. října 1930, trestní zákoník, Itálie (Úřední věstník č. 251 ze dne 26. října 1930), Dostupné z: <https://www.gazzettaufficiale.it/sommario/codici/codicePenale>

Rakousko

- Federální zákon ze dne 3. července 1968 o evidenci trestních rozsudků (Strafregistergesetz 1968), Rakousko. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002116>
- Spolkový zákon ze dne 23. ledna 1974, o trestných činech (trestní zákoník – StGB). Dostupné na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>

Rumunsko

- Zákon č. 118 ze dne 20. června 2019 o Národním automatizovaném registru osob, které spáchaly trestné činy sexuálního zneužívání, vykořisťování osob nebo nezletilých osob. Rumunsko. Dostupné z: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/215496>

Slovensko

- Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/138/>
- Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/vyhlasene_znenie.html

Švédsko

- Výpisy z policejního rejstříku pro zaměstnání ve škole nebo v předškolním zařízení [online]. [cit. 2022-07-01] Dostupné z: <https://polisen.se/en/services-and-permits/police-record-extracts/police-record-extracts-for-employment-in-a-school-or-a-preschool/>

Francie

Trestní řád (Code de procédure pénale)

- Zákon ze dne 2. března 1959, trestní řád, Francie, Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071154/LEGISCTA000006151037/#LEGISCTA0000

Finsko

- Zákon č. 504/2002, o sledování trestní minulosti osob, které pracují s dětmi, v platném znění, Finsko. Dostupné z: https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2002/en20020504_20120926.pdf

Lucembursko

- Zákon ze dne 29. března 2013 o organizaci rejstříku trestů, Lucemburské velkovévodství. Dostupné z: <https://justice.public.lu/content/dam/justice/fr/affaires-penales/casier-judiciaire/Version-coordonnee-de-la-loi-du-29-mars-2013-relative-a-l-organisation-du-casier-judiciaire.pdf>

Velká Británie

- Zákon o sexuálních delikventech z roku 1997. Online. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/51/enacted>
- Zákon o sexuálních trestných činech z roku 2003. Velká Británie. Online. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents>

4. Seznam použité judikatury

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. května 2006, sp. zn. 5 Tdo 523/2006

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. srpna 2019, sp. zn. 7 Tz 63/2019

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. dubna 1979, sp. zn. 1 Tz 11/79

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 19. února 1965, sp. zn. 6 Tz 8/65

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 22. srpna 1980, sp. zn. 5 Tz 32/80

Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 31. července 1968, sp. zn. 4 To 232/68

Rozhodnutí Nejvyššího soud ze dne 25. října 2016, sp. zn. 6 Tdo 1402/2016

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 31. října 1985, sp. zn. Tpjf 24/85

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2022, sp. zn. 4 Tdo 566/2022

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2020, sp. zn. 8 Tdo 1041/2020

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. července 2019, sp. zn. 8 Tdo 679/2019

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 3. října 1974, sp. zn. 1 Tzf 6/74

5. Seznam ostatních zdrojů

Úmluva o právech dítěte

Deklarace práv dítěte z roku 1959

Deklarace práv dítěte z roku 1989

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Opční protokol k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Závěrečná zpráva Výboru OSN pro sociální, hospodářská a kulturní práva k třetí periodické zprávě ČR

KRAUSOVÁ, Marta, Katarína ZAKUCIOVÁ a Andrej POLÁK. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Prokazování bezúhonnosti a beztrestnosti u osob, které pracují s nezletilými ve státech EU*. 2022. Odpověď na dotaz č. 3868, poskytnuto skrze paní poslankyni Mgr. Evu Decroix, MBA.

Trestní sankce v českém trestním právu s ohledem na ochranu dětí při recidivním chování pachatelů

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje přiblížení aktuální právní úpravy ochrany dětí před recidivním chováním pachatelů, její zhodnocení z pohledu dostatečnosti a komparatistice zahraniční úpravy.

Cílem práce je především přiblížení současné právní úpravy včetně mezinárodního právního základu, ze kterého vychází, zhodnocení její dostatečnosti a komparatistika se zahraniční úpravou. Závěrem práce je k nalezení rozbor připravovaného vládního návrhu registru sexuálních delikventů včetně vymezení jeho úskalí.

Registr sexuálních delikventů je nyní politicky často probíraným tématem. Odborná i laická společnost volá po nové úpravě, která by napomohla před stále častější recidivou pachatelů, kteří páchají trestné činy na dětech. Tlak společnosti se zintenzivnil společně s mediálně známými případy, které společností otřáslly a ukázaly na mnohé nedostatky současné úpravy. Na tento popud reagovalo politické prostředí a již druhým rokem probíhají diskuse ohledně přípravy registru sexuálních delikventů. Návrh nové úpravy však stále není finální, jelikož v současné době nepanuje politická shoda na jeho budoucí podobě.

Práce poskytuje zhodnocení dostatečnosti současné úpravy, přičemž k tomuto cíli využívá rovněž komparatistiku s úpravou jiných zemí, včetně členských zemí Evropské unie. Zajímavá je primárně úprava registrů sexuálních delikventů v USA, která primárně nedbá na reintegraci pachatelů zpět do společnosti, ale zaměřuje se na vyčleňování pachatelů, čímž dochází k zabránění opakované trestné činnosti na dětech, má však též své četné nevýhody.

Závěrem práce je jasná nedostatečnost české úpravy, která jak před USA, tak evropskými státy v ochrany dětí značně zaostává. Registr sexuálních delikventů není ani na evropském kontinentě novým způsobem ochrany, v České republice však tato úprava stále chybí.

Klíčová slova

Trestní sankce, ochrana dětí, registr sexuálních delikventů

Criminal sanctions in Czech criminal law regarding the protection of children in the case of repeat offenders

Abstract

The diploma thesis is devoted to the current legal regulation of protection of children against recidivist behaviour of offenders, its evaluation from the point of view of sufficiency and comparative analysis of foreign regulation.

The aim of the thesis is mainly to present the current legislation, including the international legal basis on which it is based, to evaluate its sufficiency and to compare it with foreign legislation. The thesis concludes with an analysis of the government's forthcoming proposal for a sex offender registry, including an outline of its pitfalls.

The sex offenders' register is now a much-discussed political topic. There are calls from both the professional and lay communities for a new regulation to help prevent the increasing relapse of offenders who commit crimes against children. The pressure from society has intensified with well-known cases in the media that have shaken society and exposed the many shortcomings of the current regulation. The political environment has responded to this impetus and discussions regarding the development of a sex offenders' register are now in their second year. However, the proposal is still not finalised as there is currently no political consensus on its future form.

The thesis provides an assessment of the sufficiency of the current regulation, to which end it also utilises a comparative analysis with the regulation of other countries, including EU member states. Of interest is the primary regulation of sex offender registries in the US, which does not primarily focus on reintegrating offenders back into society, but focuses on separating offenders, thereby preventing repeat offences against children, but it also has numerous drawbacks.

The conclusion of the thesis is the clear inadequacy of the Czech legislation, which lags far behind both the USA and European countries in the protection of children. The sex offender registry is not a new method of protection even on the European continent, but the Czech Republic still lacks this regulation.

Key words

Criminal sanctions, child protection, sex offenders register